

Ola Kadefors

Medeltida lämningar i Skrea

Halland, Skrea socken, Skrea 23:41, RAÄ 219 och 226.

FÖRUNDESRÖKNINGEN UTFÖRD 2015

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015.

Arkeologisk förundersökning 2015.

Omslagsbild: Översiktscarta. Foto: Ola Kadefors. (Fotonr. 2015-31-05).

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Bakgrund.....	5
Tidigare insatser.....	5
Syfte och metod.....	6
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Historisk markanvändning och kartanalys.....	8
Undersökningsplanens måluppfyllelse.....	8
Resultat.....	8
Den norra ytan.....	8
Den södra ytan.....	10
Anläggningar.....	10
Stolphål.....	10
Gropar.....	12
Härdar.....	13
Rännor.....	13
Fynd.....	14
Fynd av keramik.....	14
Fynd av flinta.....	15
Fynd av järn och metall.....	15
Föremål av kalkbruk.....	15
Brända ben.....	15
Prover.....	16
Tolkningsförslag.....	17
Platsens kunskapspotential.....	17
Åtgärdsförslag.....	17
Tekniska och administrativa uppgifter.....	18
Referenser.....	18
 Bilagor.....	 19
Bilaga 1 Anläggningslista	
Bilaga 2 Fyndlista	
Bilaga 3 Makroskopisk analys <i>Jens Heimdahl</i>	
Bilaga 4 Vedanatomisk analys <i>Thomas Bartholin</i>	
Bilaga 5 Metalldetekteringsrapport <i>Jonas Paulsson</i>	
Bilaga 6 ¹⁴ C-analys <i>Beta Analytic inc.</i>	
Bilaga 7 Ritningslista och ritningar	
Bilaga 8 Planer över fynd och anläggningar	

Figur 1. Förundersökningsområdet, skala 1:10 000

SAMMANFATTNING

Förundersökningsområdet utgjordes av ett 8324 m² stort område, fördelat på två ytor. Den nordliga ytan utgörs av ett område som består av ett bergsimpediment och en gräsplan, vilken idag används som fotbollsplan. Under fotbollsplanen finns resterna av en bondgård som revs på 90-talet. Området var i stort sett förstört av sentida byggnation.

Den södra ytan består av en gräsyta. Inom detta område påträffades, framförallt i områdets östra del, omfattande lämningar som daterades till tidig- och högmedeltid. Dessa lämningar består av boplatslämningar i form av stolphål, gropar, rännor och fynd av keramik, järn och ben. Inom området fanns även lämningar ifrån bronsålder, neolitikum och mesolitikum. Dessa lämningar består av boplatslämningar i form av stolphål och gropar. Fynd av keramik kunde knytas till bronsåldern. Fynd av flinta kunde knytas till neolitikum och mesolitikum.

Kulturmiljö Halland bedömer att den södra delen av undersökningsområdet innehåller lämningar som är av antikvariskt intresse från flera historiska och förhistoriska perioder.

BAKGRUND

Med anledning av en planerad byggnation av en ny parkeringsplats mitt emot Skrea Kyrka, samt planer för friläggande av ny tomtmark väster om denna parkeringsplats, har Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk förundersökning av fastigheten Skrea 23:41. Den södra delen av undersökningsområdet berör en yta väster om Skrea kyrka och består av ett öppet fält med gräs. Den norra delen av undersökningsområdet berör en mindre gräsyta och kanten av ett bergsimpediment. Den norra delen av undersökningsområdet visade sig till stor del utgöras av omrörda och redan bebyggda ytor, vilket gjorde att den arkeologiska insatsen här begränsades.

TIDIGARE INSATSER

Vid en utredning inför planerade bostadsbyggnationer i området kring Skrea Kyrkbjär, påträffades 2005 en boplat från vad som förmodades vara vikingatid/ medeltid inom fastigheten Skrea 23:41. Vid denna utredning drogs ett fåtal sökschakt inom fastigheten, varvid det konstaterades att området innehöll stolphål. Dessa stolphål hade en rektangulär form, vilket brukar indikera att de kommer från huggna stockar, vilket i sin tur brukar påträffas på vikingatida/ medeltida boplatser. Vidare påträffades vid utredningen rödgods och kritpipsfragment, något som säkert indikerar att det på platsen finns rester

efter postreformatorisk tid. På ytan närmast kyrkan påträffades även flintor, vilket visade att det inom området finns även äldre lämningar, sannolikt från neolitikum/ bronsålder (Svensson 2006).

I den norra delen av undersökningsområdet påträffades vid utredningen 2005 rännor, vilka då bedömdes vara från medeltid. Delar av detta område ingick även i en förundersökning som utfördes 2006. Vid denna förundersökning bedömdes också rännorna såsom medeltida så kallade slutrännor (Connelid, Svensson 2007).

SYFTE OCH METOD

Med tanke på att det i närområdet utförts en hel del arkeologi (se avsnittet Topografi och fornlämningsmiljö), så syftade förundersökningen till att utröna de två ytornas, den norra och den södra, inneboende tidsdjup och fornlämningskaraktär. På den norra ytan var huvudsyftet med förundersökningen att utröna om det inom området fanns rännor och i så fall klargöra deras ålder. Vidare syftade förundersökningen här till att utröna huruvida det inom bergsimpedimentet kunde finnas gravar. Såväl rännor från bronsåldern som gravar från förromersk järnålder har tidigare påträffats i närområdet (Kadefors 2011).

Den södra delen av undersökningsområdet förundersöktes i huvudsak i syfte att diagnostisera de boplatslämningar som tidigare påträffats där. Den tidigare bedömningen, att boplatslämningarna var från vikingatid/ medeltid, var en av huvudfrågorna vid förundersökningen. Vidare syftade förundersökningen till att eftersöka spår efter äldre tider såsom neolitikum och bronsålder.

Förundersökningen utfördes genom så kallad sökschaktsgrävning, där vissa ytor frilades med dubbel schaktbredd eller mer, i syfte att få fram större diagnostiserbara ytor. Innan schaktningen metalldetekterades ytan i syfte att utröna huruvida platsen innehöll metallmaterial i matjorden.

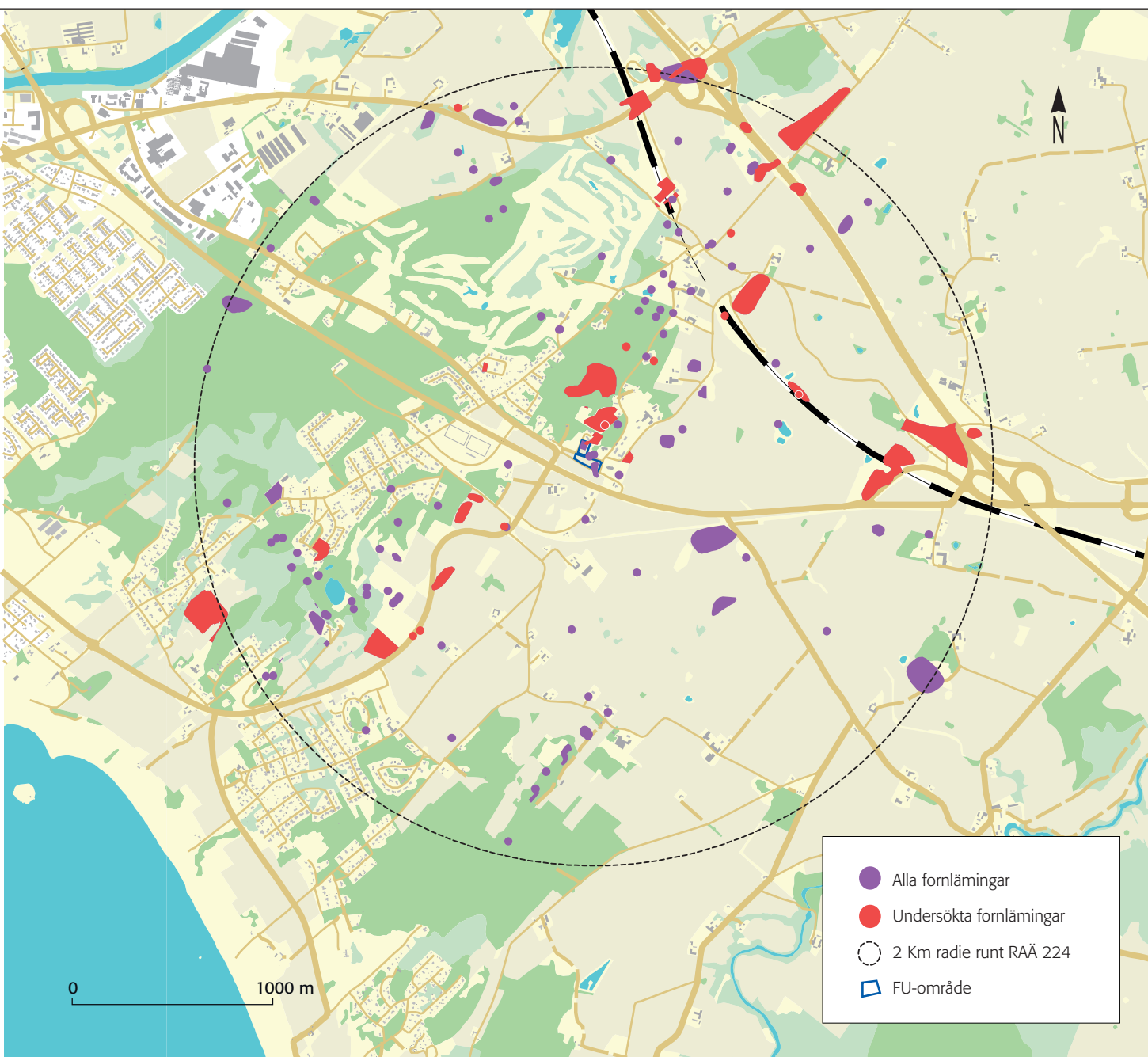
Alla schakt, anläggningar och fynd mättes in och bearbetades i dokumentationssystemet Intrasis.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Området kring RAÄ 226 präglas av det intilliggande Skrea Kyrkebjär, ett högre bergsparti som ligger direkt norr om förundersökningsområdet. Cirka 1 km sydväst om undersökningsområdet finns ytterligare ett berg, Mannaberg, och cirka 2 km söder om förundersökningsområdet ännu ett, Galarkullen. Mellan dessa bergspartier utgörs landskapet av uppodlad slättmark. Området ligger inom Suseåns vattensystem.

Markmiljön utgörs i huvudsak av sand och sandig morän. Även om inga områden med flygsand påträffades inom undersökningsområdet så är ytor med flygsand förekommande i närområdet. Exempelvis påträffades vid förundersökningen av RAÄ210, som ligger drygt en halv kilometer sydväst om RAÄ 226, upp till en meter tjocka flygsandslager (Carlie 2011).

I närområdet har mycket arkeologi tidigare utförts. I samband med två stora infrastrukturprojekt, utbyggnaden av E6:an och utbyggnaden av dubbelspåret, har en hel del

Figur 2. Undersökta, delundersökta samt ej undersökta fornlämningar inom en 2 km radie. Skala 1:30 000.

fornlämningar undersökts en eller ett par kilometer ost och nordost om Skrea kyrka. På senare år har dock en del fornlämningar undersökts i de direkta närområdet till RAÄ 226 i samband med ett ökat bostadsbyggande. Drygt 200 meter norr om RAÄ 226 undersöktes 2012 ett boplots- och gravområde, RAÄ 224, där det påträffades en kultplats från bronsåldern och förromerska gravar, jämte ett gårdskomplex från tidig medeltid.

Sammantaget, infrastrukturprojekten och bostadsbyggnationen, gör att området

runt RAÄ 226 och 219 är ett område där tämligen mycket arkeologi har utförts. Denna arkeologi har naturligtvis utförts i varierande grad och med varierande ambition beroende på undersökningsresultat och ambitionsnivå. Vid en GIS-analys av närområdet kan det konstateras att det inom en tvåkilometersradie runt RAÄ 226 finns 162 registrerade fornlämningar. Dessa utgörs såväl av punktojekt såsom fyndplatser och enskilda gravar, som av ytor såsom boplatser. Vidare finns där några enstaka linjeobjekt, vilka utgörs av stensträngar såsom hägnader eller gärdesgårdar. Av dessa 162 objekt är inte mindre än 40 stycken i fornlämningsregistret registrerade såsom *Undersökta och borttagna* eller som *Delundersökta* (det bör dock påpekas att denna siffra kan vara inexakt, då tre fornlämningar som undertecknade vet är undersökta eller delundersökta ej var registrerade som sådana i FMIS och att dessa tre ingår i de 40 ovan nämnda fornlämningarna). 40 undersökta/ delundersökta fornlämningar av 162 ger en procentandel på närmare 25%, vilket måste betraktas såsom en hög andel inom en så pass stort urvalsområde.

HISTORISK MARKANVÄNDNING OCH KARTANALYS

Första gången som området finns med på en karta är på en karta från 1765. Denna kartor visar flygsandsområdet i närområdet kring kyrkan. På denna karta finns inga gårdar inom det aktuella förundersökningsområdet. På en senare storskifteskarta från 1790-talet har en gård etablerats på den norra delen av förundersökningsområdet. Denna gård ligger sedan kvar på samma plats genom hela 1800- och 1900-talet. Gården revs slutligen i början av 1990-talet.

UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE

Vid förundersökningen kunde konstateras att den norra delen av förundersökningsområdet till största delen var förstörd av sentida markanvändning. Därför minimerades insatsen på detta område. Däremot visade sig den södra ytan innehålla rikligt med lämningar, varför insatsen ökades något här (exempelvis genom bredare schakt). Vidare fanns i undersökningsplanen avsatt medel för sex ¹⁴C-analyser. Då endast RAÄ 226 innehöll ett arkeologiskt material av intresse användes endast fyra av dessa analyser.

RESULTAT

Förundersökningsområdet är som ovan nämnts indelat i två ytor, den norra och den södra. Beroende på de olika ytornas förutsättningar blev de arkeologiska insatserna olika på de respektive områdena. Därför redovisas den norra och den södra ytan för sig. För översiktsplaner över fynd och anläggningar hänvisas till bilaga 8.

Den norra ytan

På den norra ytan bestod de centrala och södra delarna dels av en mindre gräsyta som idag används som fotbollsplan av den intilliggande skolan och fritiset, samt av ett bergsimpediment i dess norra del. I dess västra del ligger en nybyggd väg och i den nordvästra delen är ytan delvis bebyggd (asfalterad gårdsplan till skola). Här är området även delvis belamrat med fyllnadsmassor. Vidare går en vattenledning i den östra och södra kanten

av området, samt en telekabel diagonalt genom ytan.

När förundersökningen skulle påbörjas i området kom vaktmästaren vid Skrea kyrka med information om hur ytan sett ut när den gamla gården på platsen rivits. Han menade att ytan helt bestod av uppschaktade fyllnadsmassor och att området är genomkorsat av dräneringsdiken. I kanten av fotbollsplanen drogs tre schakt, vilka helt bekräftade sagesmannens iakttagelse. Ett brett schakt drogs därefter uppe på själva bergsimpedimentet, vilket även detta bestod av omrörda lager och rivningsrester. Därefter ansågs inga ytterligare insatser i området nödvändiga.

Den södra ytan

Den södra delen av förundersökningsområdet utgörs av en gräsyta mellan två vägar. I den östra delen av ytan finns en del av Skreas kyrkas kyrkogårdsmur. Markmiljön inom ytan består av matjord över humös grusig sand. Alven utgörs av gul grusig sand i den östa delen av området, men successivt ökar inslagen av silt i alven mot väster. I den norra delen av ytan är matjordslagren betydligt tjockare än mot söder. I den nordöstra delen av området är matjordslagren kring 0,70 meter tjocka. Jordlagren tunnar ut mot syd och mot väster och blir kring 0,3 meter tjocka. I den nordöstra delen finns även inlagrade sotiga partier mellan olika matjordslager. Detta tolkades som att flera matjordslager är påförda för att plana ut ytan.

Anläggningar

Totalt drogs sex sökschakt av varierande storlek på ytan. Inom dessa påträffades 155 anläggningar av olika typ och karaktär och av dessa undersöktes 26 anläggningar. Huvuddelen av anläggningarna påträffades i den östra delen av förundersökningsområdet. Frekvensen anläggningar tunnar ut åt väster, med undantag för rännor, vilka blev den dominerade anläggningstypen i de västra delarna.

Typ	Antal
Dike	1
Grop	14
Härd	2
Ränna	14
Stolphål	124
Totalt	155

Tabell 1. Antal anläggningar på södra ytan.

Stolphål

Totalt påträffades 124 anläggningar som tolkades som stolphål på ytan. Av dessa undersöktes 20 stycken. Stolphålen koncentrerade sig i huvudsak till de tre östligaste schakten. Stolphålen på ytan visade sig vara av skiftande karaktär, men den övervägande huvuddelen hade en mörk kraftigt humös fyllning vilket gjorde att en stor del av stolphålen föreföll vara av medeltida datering. Framförallt förekom dessa förmodat medeltida stolphål i schakten OS290, OS296 och OS306. Ett av dessa stolphål, AS1011 i OS290, var skott med kalkbruk. Från ett intilliggande stolphål av liknade karaktär men utan kalkbruk, A690, togs ett ¹⁴C-prov. Detta stolphål föreföll ha brunnit, varför det antogs vara lämpligt för datering och daterades till 1220-1390 AD (två sigma). Ytterligare ett likartat stolphål, A1403 i schaktet OS296, daterades till 1160 – 1270 AD (två sigma). I samma schakt grävdes också ett stenskott stolphål, A2233.

Då ett flertal stolphål av liknade karaktär grävdes i den östra delen av den södra ytan samt att ett daterats till medeltid, påtalar det att ytan innehåller en medeltida boplatz.

Med tanke på mängden likartade stolphål är sannolikheten stor att det finns tidigmedeltida hus. Tidigare har en boplatz från tidig medeltid undersökts i det direkta närområdet. Vid undersökningen av RAÄ 224, som ligger drygt 200 meter rakt åt norr, påträffades ett flertal stolphus som bedömdes vara från sen vikingatid – tidig medeltid (Kadefors 2015, ej publicerat).

Värt att nämna är även resultaten av makrofossilanalysen från stolphålet från A1529, som i fält bedömdes som vikingatida/ medeltida och som innehöll glaserade mineral-smältor (se bilaga 3).

Inom ytan, framförallt i de två östligaste schakten, OS290 och OS274, fanns även stolphål av en betydligt mer urlakad karaktär. Dessa stolphål kan med största sannolikhet knytas till en äldre fas inom ytan. Exakt hur gammal denna äldre fas är är svårt att säga. Förutom det medeltida materialet påträffades även keramik från bronsålder samt flintor från såväl mesolitikum som neolitikum inom den södra ytan. Därtill finns flera anläggningar med urlakad fyllning, vilket indikerar att det finns flera äldre tidshorisonter representerade på platsen.

*Figur 4. Stolphålet A2233 i schaktet OS296.
Foto: Ola Kadefors. Fotonr. 2015-31-03.*

Gropar

Inom ytan påträffades fjorton anläggningar som bedömdes som gropar. Dessa var mycket varierande i utseende och storlek. Ett par gropar hade en kraftigt humös fyllning och dessa bedömdes höra till den medeltida fasen av boplatsen. Övriga gropar hade en mer vanlig förhistorisk karaktär, med en fyllning av brun humös sand. Dock fanns på ytan även gropar som var mycket urlakade, vilket förstärkte intrycket av att ytan innehåller lämningar från en lång tidsperiod.

I en av de gropar som förmodades höra till den vikingatida/medeltida kontexten, A885, påträffades ett fyndmaterial bestående av järnföremål (f.nr 9) och bränd lera (f.nr

Figur 5. A331 förblev ogrävd. Anläggningen bedöms vara ett grophus, men funktionsbestämningen är oklar. Foto: Ola Kadefors. (Fotonr. 2015-31-04.)

26). I fyllningen fanns också brända ben, men dessa togs ej in då de var för fragmentariska. A885 var cirka 1,5 x 1,5 meter stor och drygt 0,20 meter djup med en flack botten. Intill A885 fanns ytterligare en likartad grop som ej undersöktes. Järnföremålet i fråga är kraftigt korroderat och ej möjligt att närmare bestämma. Den brända leran är hårt bränd och kan möjligen vara rester av lerklining. Inga tydliga fragment påträffades dock. I gropen påträffades även ett mångfacetterat och intressant makrofossilmaterial. Utöver ett litet fynd av säd (skalkorn, havre, obestämd säd), så påträffades även ben från däggdjur/fågel samt fisk. Vidare påträffades i gropen mineralsmältor och lerklining. De sistnämnda har tolkats som möjliga rester efter keramik- eller metallhantverk. Möjligen kan de även tolkas som resterna efter en husbrand (se bilaga 3). Det rika makromaterialet i gropen vittnar om att lämningarna från den medeltida fasen är välbevarade. Kol från gropen daterades till 1170 – 1275 AD, vilket väl överensstämmer med det allmänna intrycket av anläggningens karaktär.

I den norra delen av schaktet OS274, vilket är schaktet närmast kyrkan, finns en stor grop som möjligen kan vara ett grophus. Gropen, A331, bedömdes för stor för att kunna undersökas adekvat inom ramen för förundersökningen. Strax söder om denna anläggning fanns ytterligare två gropar, A440 och A211, varav A440 innehöll keramik (f.nr 34) som *möjligen* kan vara östersjökeramik och A211 en järnnagel (f.nr 8).

En grop av betydligt äldre karaktär än de ovan nämnda var A649 i schakt OS290. Denna anläggning var ganska stor, 1,88 x 1,34 meter och närmare 0,40 meter djup. Endast en fjärdedel av gropen grävdes av tidsskäl. A649 var mycket urlakad och därav ganska svår att avgränsa i ytan. Detta gav anläggningen en äldre karaktär. I gropen påträffades fynd av keramik (f.nr 20 och 32) samt flinta (f.nr 16 och 21). En av dessa flintor (f.nr 16) var ett mikrospånfragment. Keramiken är av bronsålderskaraktär. I ett makroprov från gropen påträffades träkol, men gav inga växtfragment som kunde vittna om gropens funktion (se bilaga 3). Kol från anläggningen daterades till 7060 – 6810 BC (två sigma), vilket är ett datum som möjligen överensstämmer med mikrospånfragmentet, men knappast med keramiken. Således bedöms inte det daterade kolet representera själva gropen.

Härdar

Endast två anläggningar, A2162 och A2175, som definierades som härdar påträffades på ytan. Dessa båda var belägna invid ett dike, A2184, som överlagrade härden A2175. Diket bedömdes som recent och utan historisk relation till härdarna. Ingen av härdarna undersöktes arkeologiskt.

Rännor

Inom förundersökningsområdet påträffades totalt fjorton anläggningar som bedömdes som rännor. Dessa rännor fanns i varierande grad i samtliga schakt (utom i schaktet längst i väster, OS317, där det istället fanns en anläggning som bedömdes vara ett recent dike). Rännorna bedömdes i fält som förmodat samtida med de medeltida lämningarna, då de i samtliga fall hade likartad fyllning som anläggningar som daterats till 1200-talet.

Dock måste påpekas att det kan vara frågan om yngre odlingslämningar då en del järnföremål som *möjligen* kunde var recenta påträffades i ytan på några av de västerut belägna rännorna. Sannolikt är det inte heller frågan om husrännor, utan snarar rester efter odlingsstrukturer. De tydligaste och distinktaste rännstrukturerna finns i schakten OS312, OS 296 och OS396. I schakt OS290 fanns en ränna som avvek mot de övriga i fråga om fyllningskaraktär. Denna ränna, A702, hade en fyllning av en flammig brandgul sand, till skillnad från övriga rännors kraftigt humösa fyllning. A702 var den enda rännan som undersöktes arkeologiskt med ett profilsnitt genom rännan, som då visade sig vara drygt 0,10 meter djup.

Fynd

	Fyndposter	Antal	Vikt (gram)
Bränt ben	8	72	185,5
Flinta	15	20	69,4
Järn	3	4	75,4
Kalkbruk	1	1	723,9
Keramik	7	8	67,5
Metall	1	1	3,1
Total	35	106	1128,8

Tabell 2. Samtliga fynd

Totalt registrerades 35 fyndposter fynd fördelat på sammanlagt 106 objekt. Den sammantagna mängden fynd är något missvisande för de faktiska fyndsammanhangen, då fyndposterna för bränd lera och bränt ben, vilket är fyndkategorier med ofta mycket hög fragmenteringsgrad, drar upp fyndmängden. Det samma gäller kategorin kalkbruk, vilken består av endast två objekt, men med en tyngd av 723,9 gram och således drar upp totalvikten rejält.

Fynd av keramik

Vid förundersökningen påträffades sju fyndposter keramik med ett totalt antal av åtta fragment. Denna keramik var av mycket varierande slag då fragmenten sannolikt härstammar från flera olika tider. I gropen A649 påträffades exempelvis keramik (f.nr 28) som sannolikt är rabbad. Denna keramik kan därför sannolikt dateras till bronsålder. Det övriga keramiska materialet som bedömdes vara förhistoriskt saknade tydliga daterande detaljer (såsom ornamentik). På en bit, f.nr 34 från A440, kunde möjligen anas spår av ornamentik som liknade ornamentiken på östersjökeramik. Detta är dock osäkert.

Totalt två fyndenheter rödgods samlades också in (tre bitar sammantaget). Dessa bitar (f.nr 29 och 30) bedömdes vara yngre rödgods och det påträffades i den västra delen av undersökningsområdet, där lämningarna generellt såg betydligt yngre ut än i den östra delen.

Fynd av flinta

	Fyndposter	Antal	Vikt (gram)
Spån	2	2	3,8
Skrapa	1	1	11
Mikrospån	1	1	0,1
Avslag/ avfall	11	16	54,1
Totalt	15	20	69

Tabell 3. *Fyndfördelning av flintor*

Vid undersökningen påträffades femton fyndposter flinta innehållande totalt tjugo objekt. Den största andelen av dessa utgjordes av flintor som utgjorde restprodukter från bearbetning av flinstycken, v.s. avslag/ avfall. De övriga flintorna utgörs av antingen spån (f.nr 11 och 18), mikrospån (f.nr 16) eller skrapa (f.nr 15). Av dessa daterar sig mikrospånet till mesolitikum (utan närmare bestämning) och de två spånen till neolitisk tid. Skrapan kan ej knytas till någon specifik tid. Det kan påpekas att flintmaterialet har en ovanligt hög andel artefakter i förhållande till andelen avslag/ avfall, då 20 % av flintmaterialet utgörs av artefakter.

Fynd av järn och metall

Totalt påträffades fyra föremål av järn och ett av metall. Tre av järnföremålen påträffades i kontexter som bedömdes vara medeltida (f.nr 8 och 9). Av dessa föremål kunde ett konstateras vara ett huvud till en spik eller järnnagel (f.nr 8). Detta föremål påträffades i anläggningen A211 och var det enda som kunde bestämmas. De övriga järnföremålen var obestämbara och ett av dem (f.nr 7) bedömdes såsom troligen recent. I övrigt utfördes en metalldetektorsundersökning av matjordslagren innan schaktning (se bilaga 4). Vid denna undersökning påträffades endast recenta metallföremål. Metallföremålen som påträffas i medeltida kontexter antyder dock att bevarandegraden för metaller är god på ytan.

Metallföremålet (f.nr 6) är en knapp, vilken sannolikt är post-reformatrisk.

Föremål av kalkbruk

I ett stolphål, A690, påträffades en skoning av kalkbruk (f.nr 35). Kalkbruk som skoning i stolphål förefaller vara ovanligt. Möjligen indikerar det att det funnits kalkade och/ eller murade byggnader i närheten under medeltid. Sannolikt är det då frågan om en äldre föregångare till Skrea kyrka (dagens kyrka stod färdig 1836).

Brända ben

Totalt påträffades 185,5 g brända ben fördelade på åtta fyndposter. Benen är obestämda, men det sannolikaste är att det är frågan om djurben. I gropen A1011 påträffades en obränd kotand (f.nr 5). Makrofossilanalysen av gropen A885 visade att det i gropen fanns ben efter däggdjur/ fågel samt fiskben (se bilaga 3). Det sistnämnda är intressant, då det visar att platsen förefaller ha goda bevarandeförhållanden.

Prover

Eftersom lämningarna från den norra delen av förundersökningsområdet bedömdes såsom omrörda och förstörda ås togs samtliga prover från den södra delen av förundersökningsområdet.

Makrofossilanalyser. Till makrofossilanalyser utvaldes prov från tre anläggningar. Dessa anläggningar var A1529, A885 och A649. A1529 och A885 bedömdes tillhöra den medeltida kontexten, medan A649 bedömdes tillhöra en äldre kontext (bronsålder, neolitikum, mesolitikum). Proverna från den medeltida kontexten visar på sädeskorn i gropen A885, även om det är ett ganska litet fynd. Vidare fanns i anläggningen fynd av mineralsmältor, brända ben och lerklining. I den förhistoriska gropen A649 påträffades inga fynda alls av växtmaterial utöver träkol (se bilaga 3).

Vedart. Fyra vedartsprover utfördes (se tabell 4 samt bilaga 5). Proven syftade framförallt till att ta fram så bra ^{14}C -prover som möjligt.

^{14}C -analyser. Fyra prov togs till ^{14}C -analyser. Proven utvaldes i första hand från kontexter som förmodades vara från vikingatid/medeltid. Dessa prov var PK2197, PK700 och PK2227. Dessa prov visar att platsen förmodligen innehåller en bosättning från medeltid. Vidare togs ett prov från en anläggning som bl.a. innehöll bronsålderskeramik och således bedömdes vara från en äldre fas. Denna anläggning, A649, daterades till mesolitisk tid, men med tanke på keramiken i gropen bedöms dateringen ej utgöra gropens faktiska ålder (se tabell 4 och bilaga 6).

Lab nr	P.nr	Anl nr	Anl typ	Vedart	BP ålder	Cal BC (2 sigma)
Beta- 412619	PK 2197	A885	Grop	Al, <i>Alnus sp</i> 5 år max 40 (använd till ^{14}C) Ek, <i>Quercus sp</i>	810±30	1170 – 1275 AD
Beta - 412620	PK 700	A690	Stolphål	Al, <i>Alnus sp</i> Ek, <i>Quercus sp</i> Under bark 2 år (använd till ^{14}C)	720±30	1220 – 1390 AD
Beta – 412621	PK 2225	A649	Grop	Tall, <i>Pinus silvestris</i> 3 år max 75 år (använd till ^{14}C)	8000±30	7060 – 6810 BC
Beta – 412622	PK2227	A1403	Stolphål	Björk, <i>Betula sp</i> 4 år (använd till ^{14}C)	820±30	1160 – 1270 AD

Tabell 4. Samtliga ^{14}C - och vedartsanalyser

TOLKNINGSFÖRSLAG

Den norra delen av förundersökningsområdet bedöms som så skadat att inga relevanta lämningar finns kvar på ytan. I den södra delen av förundersökningsområdet finns däremot rikligt med lämningar. Framförallt utgörs dessa av boplatslämningar från medeltid. De medeltida lämningarna finns framförallt i den östra delen av den södra ytan. Dessa lämningar är välbevarade och innehåller ett rikt fyndmaterial då bevarandegraden bedöms vara hög på platsen. Den västra delen av den södra ytan innehåller rännor och diken som sannolikt är yngre än medeltid (postreformatoriskt). Dock är det inte omöjligt att det här också finns odlingslämningar som kan knytas till den medeltida fasen.

I den östra delen av den södra ytan finns också flera spår efter en äldre fas. Dessa spår utgörs av anläggningar och fynd av keramik och flintor. Med tanke på att förundersökningen var en tämligen ringa insats så framkom ändå ett rikt förhistoriskt fyndmaterial, vilket visar att det på platsen finns lämningar från en stor del av förhistorien. Fynd påträffades från mesolitikum (mikrospån), neolitikum (spån) och bronsålder (keramik). Inga indikationer finns dock i nuläget på lämningar från perioden äldre järnålder till vikingatid.

PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL

Platsen har en mycket hög kunskapspotential framförallt för perioden tidig- till högmedeltid. Den medeltida fasen har utöver förmodade huskroppar även förmodade grophus och gropar med eventuella smidesrester. Bevarandegraden är också hög i anläggningarna, vilket ger ett bra underlag för analyser. Dock förtjänas att påpeka att de äldre perioderna också finns representerade, och då med ett innehållsrikt fyndmaterial.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland rekommenderar att den södra delen av förundersökningsområdet (här benämnt den södra ytan) underkastas en särskild arkeologisk undersökning i händelse av exploatering. I den norra delen av undersökningsområdet (här benämnt den norra ytan) behövs inga ytterligare antikvariska insatser.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-7574-14

Eget dnr: 2015-7

Uppdragsgivare: Svenska kyrkan Falkenberg, Svea pastorat

Utförandetid: 2015-03-16 – 2015-03-20

Personal: Ola Kadefors, Linn Nordvall

Fastighet: Skrea 23:41

RAÄ nummer: Skrea RAÄ 219 och 226

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: 562 m²

Dokumentation: Samtliga schakt och anläggningar är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis Version. Intrasis projektnr Skrea20157F. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad. Ritningar har HMAK nr 4434:1-2.

Fotonummer 2015-31-03, alternativt att vi inte sparar på eventuella illustrationsbilder.

Fynd: Vid platsen gjordes fynd av keramik, flinta, metall, bränd lera och brända ben. Fynden har i väntan på fyndfördelning tilldelats accessionsnummer HM 28828:1-35

Datering: Medeltid, bronsålder, neolitikum, mesolitikum

REFERENSER

Carlie, Lennart. 2011. *Ett översandat åkersystem och vikingatida gårdskomplex i Skrea*. Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland. Uppdragsverksamheten, Halmstad 2011.

Connelid, Pär. Svensson, Magnus. 2007. *Stenåldershärdar, en boplats från äldre bronsålder och ett medeltida percelldike vid prästgården i Skrea*. Hallandsläns museer, Länsantikvarien, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2007.

Kadefors, Ola. 2011. *Rännor, rännhus och gravar – förundersökning av Skrea 6:63 med flera*. Arkeologisk Förundersökning 2010. Hallands läns museer, Kulturmiljö Halland, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2011.

Kadefors, Ola. 2015 (manus)...

Svensson, Magnus. 2006. *Skrea Kyrkbjör*. Arkeologisk utredning 2005. Hallandsläns museer, Länsantikvarien, Uppdragsverksamheten, Halmstad 2006.

Bilagor

Bilaga 1

Anläggningslista

ID	SUBCLASS	DIUP	LÄNGD	BREDD	STENSKONIN	FYLLNING_1	FYLLNING_2	KOMMENTAR
2184	Dike	0	0	0				
224	Grop	0,22	0,82	0,82		Brun humös sand med inslag av kolfnyk	Gulgrå svagt humös sand	
331	Grop	0	0	0				
475	Grop	0	0	0				
555	Grop	0	0	0				
598	Grop	0	0	0				
615	Grop	0	0	0				
649	Grop	0,4	1,88	1,23		Ljus svagt humös sand		
885	Grop	0,2	1,6	1,44		Brun humös något varvig sand		Fynd av järn och brända ben
935	Grop	0	0	0				
1085	Grop	0	0	0				
1220	Grop	0,16	0,92	0,71		Ljus brun svagt humös sand		
1280	Grop	0	0	0				
1873	Grop	0,16	1,2	0,72		brun mycket humös sand		inslag av br lera, sten. FYNDA av rödgods och keramik
2162	Hård	0	0	0				
2175	Hård	0	0	0				
542	Ränna	0	0	0				
568	Ränna	0	0	0				
702	Ränna	0,1	0	0,7		Flammig brandgul sand		
1038	Ränna	0	0	0				
1186	Ränna	0	0	0				
1198	Ränna	0	0	0				
1267	Ränna	0	0	0				
1560	Ränna	0	0	0				
1560	Ränna	0	0	0				
1926	Ränna	0	0	0				
1947	Ränna	0	0	0				
1962	Ränna	0	0	0				
1970	Ränna	0	0	0				
2081	Ränna	0	0	0				
211	Stolphål	0,1	0,62	0,46		Brun humös sand		Fynd av järnnit
382	Stolphål	0	0	0				
394	Stolphål	0	0	0				

ID	SUBCLASS	DIUP	LÄNGD	BREDD	STENSKONIN	FYLNING_1	FYLNING_2	KOMMENTAR
405	Stolphål	0	0	0				
414	Stolphål	0	0	0				
422	Stolphål	0	0	0				
431	Stolphål	0	0	0				
440	Stolphål	0,12	0,54	0,54		Brun humös sand		Fynd av keramik
454	Stolphål	0	0	0				
462	Stolphål	0	0	0				
468	Stolphål	0	0	0				
487	Stolphål	0	0	0				
495	Stolphål	0	0	0				
502	Stolphål	0	0	0				
512	Stolphål	0	0	0				
520	Stolphål	0	0	0				
527	Stolphål	0	0	0				
535	Stolphål	0	0	0				
588	Stolphål	0	0	0				
607	Stolphål	0	0	0				
629	Stolphål	0	0	0				
640	Stolphål	0,22	0,26	0,2		Brun humös sand		Stolphålet i gropen härrör sannolikt från helt annan tid än A649
680	Stolphål	0	0	0				
690	Stolphål	0,18	0,36	0,3		Bränd sand med kol (bränd stolpe)	Brun humös sand	Fynd av flinta i botten.
742	Stolphål	0,14	0,48	0,4		Grå svag humös sand med inslag av kol	Gulgrå sand	Mycket svåravgränsad
751	Stolphål	0	0	0				
759	Stolphål	0,12	0,4	0,4		Svar myckiet humös sand		Inslag av kolfnyk
767	Stolphål	0	0	0				
775	Stolphål	0	0	0				
784	Stolphål	0	0	0				
792	Stolphål	0	0	0				
799	Stolphål	0	0	0				
811	Stolphål	0	0	0				
820	Stolphål	0	0	0				
831	Stolphål	0	0	0				
841	Stolphål	0,14	0,3	0,3		Brun mycket humös sand		
850	Stolphål	0	0	0				
859	Stolphål	0	0	0				
867	Stolphål	0	0	0				
874	Stolphål	0	0	0				
908	Stolphål	0	0	0				
917	Stolphål	0	0	0				
926	Stolphål	0,08	0,3	0,3		Brun humös sand		Stor kolbit i toppen
972	Stolphål	0	0	0				
980	Stolphål	0	0	0				
988	Stolphål	0	0	0				

ID	SUBCLASS	DIUP	LÄNGD	BREDD	STENSKONIN	FYLLNING_1	FYLLNING_2	KOMMENTAR
996	Stolphål	0	0	0				
1003	Stolphål	0	0	0				
1011	Stolphål	0,14	0,34	0,3	x	brun mycket humös sand		Stophålet skott med bitar av kalkbruk
1020	Stolphål	0	0	0				
1029	Stolphål	0	0	0				
1053	Stolphål	0	0	0				
1063	Stolphål	0	0	0				
1074	Stolphål	0	0	0				
1107	Stolphål	0	0	0				
1115	Stolphål	0,3	0,54	0,4	x	Brun humös sand, inslag av br lera o kolfnyk	Gråsvart mycket humös sand	Fynd av flintavslag
1127	Stolphål	0	0	0				
1139	Stolphål	0	0	0				
1147	Stolphål	0	0	0				
1155	Stolphål	0	0	0				
1162	Stolphål	0	0	0				
1172	Stolphål	0	0	0				
1180	Stolphål	0	0	0				
1230	Stolphål	0	0	0				
1237	Stolphål	0	0	0				
1244	Stolphål	0,12	0,37	0,26		Brun svagt humös sand		Fynd av flinta
1252	Stolphål	0	0	0				
1260	Stolphål	0	0	0				
1292	Stolphål	0	0	0				
1300	Stolphål	0	0	0				
1307	Stolphål	0	0	0				
1314	Stolphål	0	0	0				
1321	Stolphål	0	0	0				
1331	Stolphål	0	0	0				
1344	Stolphål	0	0	0				
1350	Stolphål	0	0	0				
1367	Stolphål	0	0	0				
1375	Stolphål	0	0	0				
1383	Stolphål	0	0	0				
1390	Stolphål	0	0	0				
1403	Stolphål	0,14	0,64	0,4		Brun mycket humös sand	Brun humös sand, ngt varvig	
1415	Stolphål	0	0	0				
1421	Stolphål	0	0	0				
1431	Stolphål	0	0	0				
1439	Stolphål	0	0	0				
1445	Stolphål	0	0	0				
1456	Stolphål	0	0	0				
1464	Stolphål	0	0	0				
1470	Stolphål	0	0	0				
1477	Stolphål	0	0	0				
1485	Stolphål	0	0	0				

ID	SUBCLASS	DIJUP	LÄNGD	BREDD	STENSKONIN	FYLLNING_1	FYLLNING_2	KOMMENTAR
1496	Stolphål	0	0	0				
1503	Stolphål	0	0	0				
1509	Stolphål	0	0	0				
1519	Stolphål	0,12	0,3	0,3	x	Brun humös sand		
1529	Stolphål	0,48	0,66	0,6	x	Mörkbrun mycket humös sand		
1539	Stolphål	0	0	0				
1551	Stolphål	0	0	0				
1687	Stolphål	0	0	0				
1724	Stolphål	0	0	0				
1732	Stolphål	0,2	0,36	0,36		Brunsvart mycket humös sand		
1741	Stolphål	0	0	0				
1748	Stolphål	0	0	0				
1756	Stolphål	0	0	0				
1780	Stolphål	0,14	0,34	0,3	x	Bränd och obränd lera	Brun mycket humös sand. Ngt varvig	
1789	Stolphål	0	0	0				
1797	Stolphål	0	0	0				
1807	Stolphål	0	0	0				
1814	Stolphål	0	0	0				
1824	Stolphål	0	0	0				
1837	Stolphål	0	0	0				
1847	Stolphål	0	0	0				
1857	Stolphål	0	0	0				
1865	Stolphål	0	0	0				
1889	Stolphål	0,26	0,26	0,26		Mörkbrun mycket humös sand		
1898	Stolphål	0	0	0				
1906	Stolphål	0	0	0				
1912	Stolphål	0	0	0				
1919	Stolphål	0	0	0				
2064	Stolphål	0	0	0				
2074	Stolphål	0	0	0				
2212	Stolphål	0,14	0,22	0,22		Ljusbrun humös sand		
2233	Stolphål	0,28	0,29	0,26	x	Sotig humös sand	Brun varvig sand	Fynd av keramik

Bilaga 2

Fyndlista

Accessionsnummer: HM 28828:1-35

Landskap: Halland

Socken: Skrea

Fastighet: Skrea 23:41

RAÄ-nr: Skrea RAÄ 219 och 226

Förundersökningen utförd: 2015

ID	SUBCLASS	FYNDNUMMER	MATERIAL	SAKORD	VIKT	ANTAL	KOMMENTAR	DEL	BREDD	LÄNGD	BRÄND	YTBEHANDLI	SKÄRVFORM	GLASYRFÄR	DATERING	TJOCKLEK	REL_TO_OBJ
100001	Bränt ben	1	Ben	Bränt ben	0,6	1			0	0						0	1529
100002	Bränt ben	2	Ben	Bränt ben	0,1	1			0	0						0	0
100003	Bränt ben	3	Ben	Bränt ben	0,3	1			0	0						0	0
100004	Bränt ben	4	Ben	Bränt ben	53	20			0	0						0	1011
100005	Bränt ben	5	Ben	Tand	4	3	kotand		0	0						0	1011
100006	Metall	6	CU-leg	Knapp	3,1	1	Trolige post-ref		0	0						0	0
100007	Järn	7	Järn	Föremål	36,6	1	Möjligen recent		0	0						0	1873
100008	Järn	8	Järn	Spik	10,3	1			0	0						0	211
100009	Järn	9	Järn	Föremål	28,5	2	bör konserveras		0	0						0	885
100010	Bränd lera	10	Bränd lera	Bränd lera	4,7	1			0	0						0	0
100011	Flinta GAM	11	Flinta	Spån	2	1	Spånkniv		13	40						0	0
100012	Flinta GAM	12	Flinta	Avslag/avfall	0,9	1			0	0						0	1115
100013	Flinta GAM	13	Flinta	Avslag/avfall	4,1	1			0	0						0	690
100014	Flinta GAM	14	Flinta	Avslag	0,8	1			0	0						0	0
100015	Flinta GAM	15	Flinta	Skrapa	11	1			0	0						0	0
100016	Flinta GAM	16	Flinta	Mikrospån	0,1	1			0	0	True					0	0
100017	Flinta GAM	17	Flinta	Avslag/avfall	8,7	1			0	0						0	0
100018	Flinta GAM	18	Flinta	Spån	1,8	1			0	0						0	0
100019	Flinta GAM	19	Flinta	Avslag/avfall	1,3	1			0	0						0	680
100020	Flinta GAM	20	Flinta	Avslag/avfall	3,6	1			0	0	True					0	1011
100021	Flinta GAM	21	Flinta	Avslag/avfall	3,6	2			0	0						0	0
100022	Flinta GAM	22	Flinta	Avslag/avfall	2,3	1			0	0						0	1244
100023	Flinta GAM	23	Flinta	Avslag/avfall	13,7	1			0	0						0	0
100024	Flinta GAM	24	Flinta	Avslag/avfall	15,1	5			0	0						0	742
100025	Flinta GAM	25	Flinta	Avslag/avfall	0,4	1			0	0	True					0	742
100026	Bränd lera	26	Bränd lera	Bränd lera	96	41			0	0						0	885
100027	Bränd lera	27	Bränd lera	Lerklining	26,8	4			0	0						0	0
100028	Keramik Brorsson	28	Keramik	Kärl	23	1		Buk	0	0		Rabbning			Bronsålder	11	0
100029	Keramik Brorsson	29	Keramik	Rödgoods	9,4	1	yngre rödgoods	Buk	0	0			Inåtsvängd	Grön	Post ref	4	1873
100030	Keramik Brorsson	30	Keramik	Kärl	10,5	2	Yngre rödgoods		0	0			Inåtsvängd	Grön	Post ref	4	1873

ID	SUBCLASS	FYNDNUMMER	MATERIAL	SAKORD	VIKT	ANTAL	KOMMENTAR	DEL	BREDD	LÄNGD	BRÄND	YTBEHANDLI	SKÄRVFORM	GLASYRFÄR	DATERING	TJOCKLEK	REL_TO_OBJ
100031	Keramik Brorsson	31	Keramik	Kärl	2,8	1	Förhistorisk		0	0			Rak		Bronsålder?	7	1780
100032	Keramik Brorsson	32	Keramik	Kärl	5,4	1	Förhistorisk		0	0					Bronsålder?	14	640
100033	Keramik Brorsson	33	Keramik	Kärl	2,4	1			0	0					Bronsålder?	10	1529
100034	Keramik Brorsson	34	Keramik	Kärl	14	1		Buk	0	0			Inåtsvängd			11	440
100035	Kalkbruk	35	Bränd lera	Kalkbruk	723,9	2	Använts som skoning i stolphål		0	0						0	1011

Bilaga 3

Makroskopisk analys

Jens Heimdahl

Makroskopisk analys av jordprover från Skrea RAÄ 226, Falkenberg

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, UV Mitt, 2015-07-07

Bakgrund och syfte

Under den arkeologiska förundersökningen av lämningar från vikingatid och neolitikum vid Skrea RAÄ 226 i Falkenberg, våren 2015, togs tre jordprover för analys av makroskopiskt innehåll med fokus på växtrester. Anläggningarna består av stolphål och gropar. Frågeställningarna är allmänt hållna och rör främst huruvida det makroskopiska innehållet kan bidra till bilden av lämningarnas karaktär, och säga något om lämningens potential i detta avseende.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Proverna innehöll torrvolymen om ca 1 liter jord per prov. Volymen mättes för varje prov som sedan preparerades genom flotation enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och våtsiktades med 0,25 mm maskvidd. Proverna förvarades fuktigt till dess att de skickades för analys. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7-100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Jacomet 1987 och Cappers m.fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, smältor, ben mm har eftersökts och kvantifierats.

Samtliga prover innehöll spår av förna i form av levande rottrådar och daggmaskkokonger, och det är tydligt att den provtagna jorden utgör en del av en aktiv biologisk horisont där material av mindre fraktioner kontinuerligt kan ha omlagrats till nutid. Bevarandegraden är låg och graden av postdepositionellt inblandat material till följd av bioturbation finns där i form av en modernare fröbank. Även den oförkolnade fröbanken kan dock i vissa fall innehålla spår av en äldre fröbank (isynner-

het om dessa fröer är motståndskraftiga mot nedbrytning), men då detta inte kunnat säkerställas har endast det förkolnade materialet i dessa prover analyserats. Alla växtrester som utsätts för brand eller hetta bevaras inte genom förkolning, detta gäller framförallt fröer med stort fetthinnehåll eller ömtålig struktur (t.ex. flockblomstriga växter). Fröer och frukter som bevaras genom förkolning har ofta en liten kvot i förhållandet yta/volym (ex. sädeskorn) eller hårda skal (ex. mällor). Av detta följer att växtmaterialet som bevarats genom förkolning bara representerar en liten del av de växter som ursprungligen utsatts för hetta/brand.

Analysresultat

I bifogade resultattabell har en del av materialet (det som inte är fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala om 1-3 punkter, där 1 punkt innebär förekomst av enstaka (ca 1-5) fragment i hela provet. 2 punkter innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 punkter innebär att materialet är så vanligt att de tillhör de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar.

Skrea FU	PM	2302	2230	2226
	A	885	1529	649
	Kontext	Grop	Stolphål	Grop
	Förmodad datering	Vikingatid	Neolitikum	
	Volym/l	1,3	1,2	1,3
Vedartade växter	Träkol	•••	••	•••
Örtartade växter	Strån och örtdelar	•	•	
	Rotträd	••	••	•
Animalier	Brända ben fågel/däggdjur	••		
	Benfragment fågel/däggdjur	•••		
	Brända fiskben	•		
	Fiskben	••		
Övrigt	Glasade mineralsmältor	•	•	
	Bränd lerklining	••		
	Tot ident frukter & fröer	4	0	0
Förkolnad frukt/frö	lat.			
Havre ospec.	<i>Avena</i> sp.	1		
Obestämt sädeskorn	Cerealiea (indet.)	1		
Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	2		

Diskussion

Då proverna kommer från kronologiskt vitt skilda kontexter behandlas de i följande diskussion var för sig.

Vikingatida stolphål

De två vikingatida stolphålen skiljde sig åt till innehåll och karaktär, men är i viss utsträckning likartade genom sitt innehåll av förkolnad rotfilt, träkol och mineral-smältor. Liknande förglasade mineralsmältor bildas vid högttemperaturbränder, t.ex. vid metalhantering, keramikbränning, men också ofta i samband med att lerklinade byggnader brinner ner i våldsammare bränder. Möjligen kan innehållet i detta sammanhang tolkas som spår av nedbrunnen bebyggelse som i branden förmått sveda den underliggande rotfilten i marken, vilket i sin tur kan används som argument fört en samtidighet beträffande dessa stolphål, som i övrig var olikartade till innehållet.

Gropen A885 innehåller gott om matavfall i form av brända och obrända ben- och fiskrester, samt förkolnad säd – främst skalkorn (allmänt dominerande under perioden och bl.a. kopplat till ölbryggning) och havre (det dominerande brödsädet på västkusten). Här finns också bränd lerklining, som antingen kan kopplas till någon sorts matlagningsanläggning (en ugn t.ex.) men också till den nedbrunna byggnaden i sig. Innehållet i stolphålet gör att byggnaden det tillhör kan tolkas som ett kokhus eller som en bostadsdel del i ett större hus.

Stolphål A1529 var tomt vid sidan om det ovan angivna materialet, och representerar antingen en annan, separerad del av samma hus som A885, eller ett annan byggnad – möjligen någon form av bod.

Neolitisk grop

Vid sidan om stora mängder träkol och enstaka förkolnade rotfragment var denna anläggning tom på innehåll som kan avslöja något om gropens funktion. Möjligen kan innehållet tolkas som att en härdanläggning i gropen svett delar av den omgivande rotfilten och förkolnat denna, men en sådan förklaring måste självklart synkas med arkeologiska observationer.

Referenser

- Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen
- Jacomet, S., 1987: *Prähistorische Getreidefunde. Eine Anleitung zur Bestimmung prähistorischer Gersten – und Weizen Funde*. Botanisches Institut der Universität Abteilung Pflanzensystematik und Geobotanik. Basel.
- Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571-590

Bilaga 4

Vedanatomisk analys

Thomas Bartholin

Wentorf, den 7. april 2015.
RAÄ226.Skrea.Kadefors.2015

Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 Halmstad

Vedanatomisk analyse af 4 trækulsprover fra RAÄ 226, Skrea sn., Halland.

PK2227, A1403.

< 1 ml kol.

1 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

1 stk. *Betula sp.*, björk, fra gren < 2 cm.

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.*, björk, med 4 årringe under bark.

PK2225, A649.

Ca. 5 ml kol.

8 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

8 stk. *Pinus silvestris.*, tall, fra stammer og grene.

C-14-prov: 1 stk. *Pinus silvestris.*, tall, med ca. 3 årringe, max. 75 år fra bark.

PK2197, A885.

Ca. 20 ml ej rent kol.

10 stk. = stickprov, analyseret med følgende resultat:

1 stk. *Alnus sp.*, al, fra stamme.

9 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre og ældre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med ca. 5 årringe, max. 40 år fra bark.

PK700, A690.

Ca. 2 ml ej rent kol.

6 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

2 stk. *Alnus sp.*, al, fra stamme.

4 stk. *Quercus sp.*, ek, fra grene og stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Quercus sp.*, ek, med 2 årringe under bark.

C-14-proverne postes efter nærmere aftale.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen og tack för uppdraget

Thomas Bartholin,
Am Haidberg 18
D 21 465 Wentorf
0049 40 720 1821
Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 5

Metalldetekteringsrapport

Jonas Paulsson

**Metalldetektering i samband med arkeologisk förundersökning inom
fornlämningarna RAÄ Skrea 219 och 226, på fastigheten Skrea 24, Skrea socken,
Falkenbergs kommun, Halland.**

Metalldetektor som användes: Modell: C-Scope CS-1220-XDP. En mycket känslig metalldetektor som med mätar- och ljudsignal registrerar magnetiska olikheter i undergrunden ner till ett största djup av cirka 35 cm.

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

Metalldetekteringen utfördes i två steg -

Först avsöktes ploglagret inom hela undersökningsområdet systematiskt en gång från ytan enligt sökstråksprincipen och med ett avstånd mellan stråken på 10 meter. Vid denna undersökning negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med totalstation. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Därefter metalldetekterades de anläggningar och lager som hade tagits fram vid de arkeologiska söschaktningarna. Här beaktades alla typer av metallutslag.

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

På södra delen av undersökningsytan fanns vid detekteringstillfället äldre oslagen träda, vilken försvårade detekteringen av matjorden. Följderna blev både ett försämrat sök djup och en reducerad möjlighet att nå mindre fragment av metallföremål. På den norra delen, i anslutning till fornlämning RAÄ 219, fanns rikligt med metallutslag från recenta metallföremål p.g.a en på senare tid borttagen gård.

Hela undersökningen utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson, Kula HB

Arkeolog och metalldetekteringsspecialist.

Bilaga 6

¹⁴C-analys

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

*Consistent Accuracy . . .
... Delivered On-time*

Beta Analytic Inc.
4985 SW 74 Court
Miami, Florida 33155 USA
Tel: 305 667 5167
Fax: 305 663 0964
Beta@radiocarbon.com
www.radiocarbon.com

Darden Hood
President

Ronald Hatfield
Christopher Patrick
Deputy Directors

June 15, 2015

Mr. Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
Halmstad, S-30243
Sweden

RE: Radiocarbon Dating Results For Samples PK2197, PK700, PK2225, PK2227

Dear Mr. Kadefors:

Enclosed are the radiocarbon dating results for four samples recently sent to us. As usual, the method of analysis is listed on the report with the results and calibration data is provided where applicable. The Conventional Radiocarbon Ages have all been corrected for total fractionation effects and where applicable, calibration was performed using 2013 calibration databases (cited on the graph pages).

The web directory containing the table of results and PDF download also contains pictures, a cvs spreadsheet download option and a quality assurance report containing expected vs. measured values for 3-5 working standards analyzed simultaneously with your samples.

Reported results are accredited to ISO/IEC 17025:2005 Testing Accreditation PJLA #59423 standards and all chemistry was performed here in our laboratories and counted in our own accelerators here in Miami. Since Beta is not a teaching laboratory, only graduates trained to strict protocols of the ISO/IEC 17025:2005 Testing Accreditation PJLA #59423 program participated in the analyses.

As always Conventional Radiocarbon Ages and sigmas are rounded to the nearest 10 years per the conventions of the 1977 International Radiocarbon Conference. When counting statistics produce sigmas lower than +/- 30 years, a conservative +/- 30 BP is cited for the result.

When interpreting the results, please consider any communications you may have had with us regarding the samples. As always, your inquiries are most welcome. If you have any questions or would like further details of the analyses, please do not hesitate to contact us.

The cost of the analysis was charged to the VISA card provided. Thank you. As always, if you have any questions or would like to discuss the results, don't hesitate to contact me.

Sincerely,

Digital signature on file

BETA ANALYTIC INC.

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD

4985 S.W. 74 COURT
MIAMI, FLORIDA, USA 33155
PH: 305-667-5167 FAX: 305-663-0964
beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Mr. Ola Kadefors

Report Date: 6/15/2015

Kulturmiljo Halland

Material Received: 6/9/2015

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	d13C	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 412619 SAMPLE : PK2197 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1165 to 1270 (Cal BP 785 to 680)	800 +/- 30 BP	-24.3 o/oo	810 +/- 30 BP
Beta - 412620 SAMPLE : PK700 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1260 to 1295 (Cal BP 690 to 655)	720 +/- 30 BP	-25.1 o/oo	720 +/- 30 BP
Beta - 412621 SAMPLE : PK2225 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal BC 7055 to 6815 (Cal BP 9005 to 8765)	7980 +/- 30 BP	-24.0 o/oo	8000 +/- 30 BP
Beta - 412622 SAMPLE : PK2227 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1165 to 1265 (Cal BP 785 to 685)	840 +/- 30 BP	-26.5 o/oo	820 +/- 30 BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = AD 1950). By international convention, the modern reference standard was 95% the ¹⁴C activity of the National Institute of Standards and Technology (NIST) Oxalic Acid (SRM 4990C) and calculated using the Libby ¹⁴C half-life (5568 years). Quoted errors represent 1 relative standard deviation statistics (68% probability) counting errors based on the combined measurements of the sample, background, and modern reference standards. Measured ¹³C/¹²C ratios (delta ¹³C) were calculated relative to the PDB-1 standard.

The Conventional Radiocarbon Age represents the Measured Radiocarbon Age corrected for isotopic fractionation, calculated using the delta ¹³C. On rare occasion where the Conventional Radiocarbon Age was calculated using an assumed delta ¹³C, the ratio and the Conventional Radiocarbon Age will be followed by ***. The Conventional Radiocarbon Age is not calendar calibrated. When available, the Calendar Calibrated result is calculated from the Conventional Radiocarbon Age and is listed as the "Two Sigma Calibrated Result" for each sample.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12 = -24.3 o/oo : lab. mult = 1)

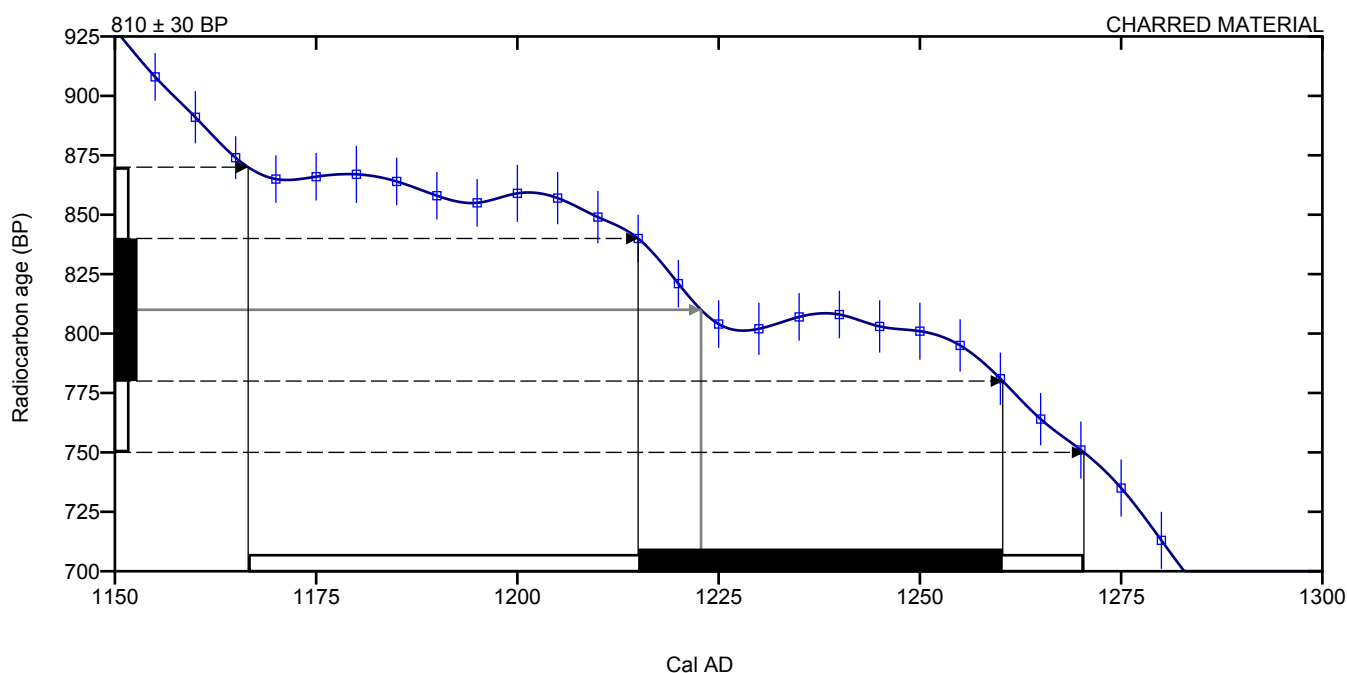
Laboratory number **Beta-412619**

Conventional radiocarbon age **810 ± 30 BP**

Calibrated Result (95% Probability) **Cal AD 1165 to 1270 (Cal BP 785 to 680)**

Intercept of radiocarbon age with calibration curve Cal AD 1225 (Cal BP 725)

Calibrated Result (68% Probability) **Cal AD 1215 to 1260 (Cal BP 735 to 690)**

Database used
INTCAL13

References

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates, Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2):317-322

References to INTCAL13 database

Reimer PJ et al. IntCal13 and Marine13 radiocarbon age calibration curves 0–50,000 years cal BP. Radiocarbon 55(4):1869–1887., 2013.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12 = -25.1 o/oo : lab. mult = 1)

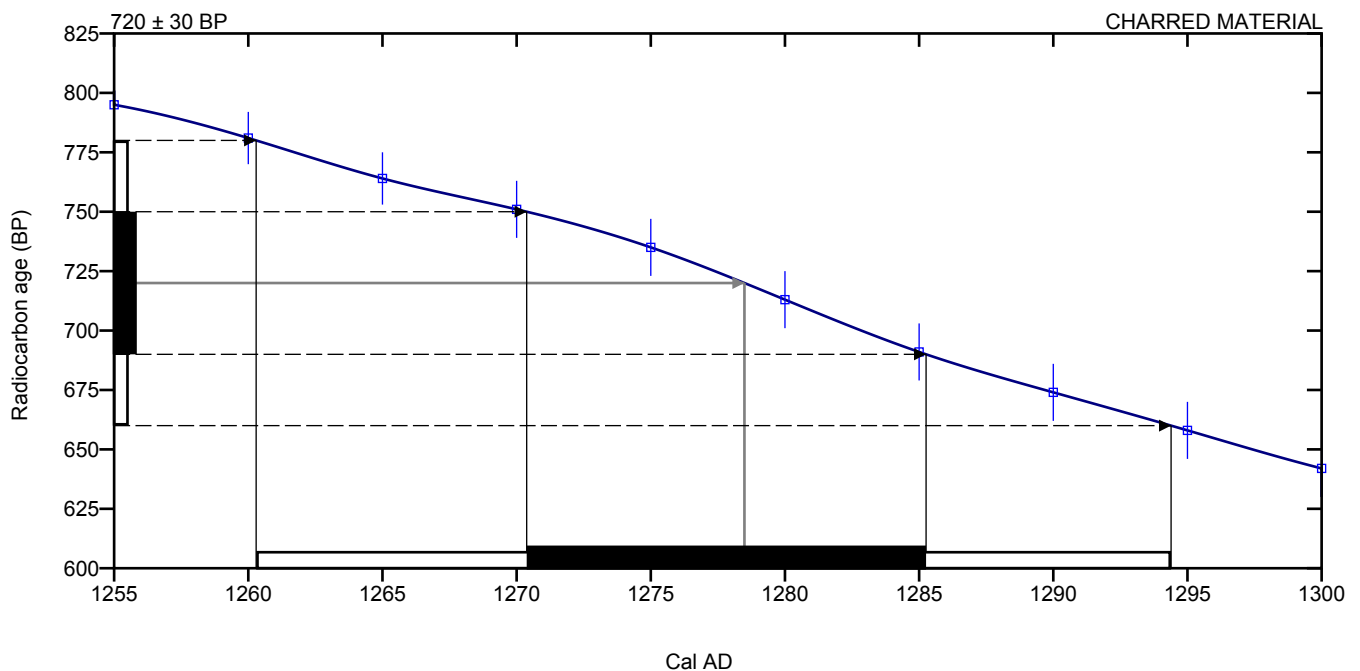
Laboratory number **Beta-412620**

Conventional radiocarbon age **720 ± 30 BP**

Calibrated Result (95% Probability) **Cal AD 1260 to 1295 (Cal BP 690 to 655)**

Intercept of radiocarbon age with calibration curve Cal AD 1280 (Cal BP 670)

Calibrated Result (68% Probability) Cal AD 1270 to 1285 (Cal BP 680 to 665)

Database used
INTCAL13

References

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates, Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2):317-322

References to INTCAL13 database

Reimer PJ et al. IntCal13 and Marine13 radiocarbon age calibration curves 0–50,000 years cal BP. Radiocarbon 55(4):1869–1887., 2013.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12 = -24 o/oo : lab. mult = 1)

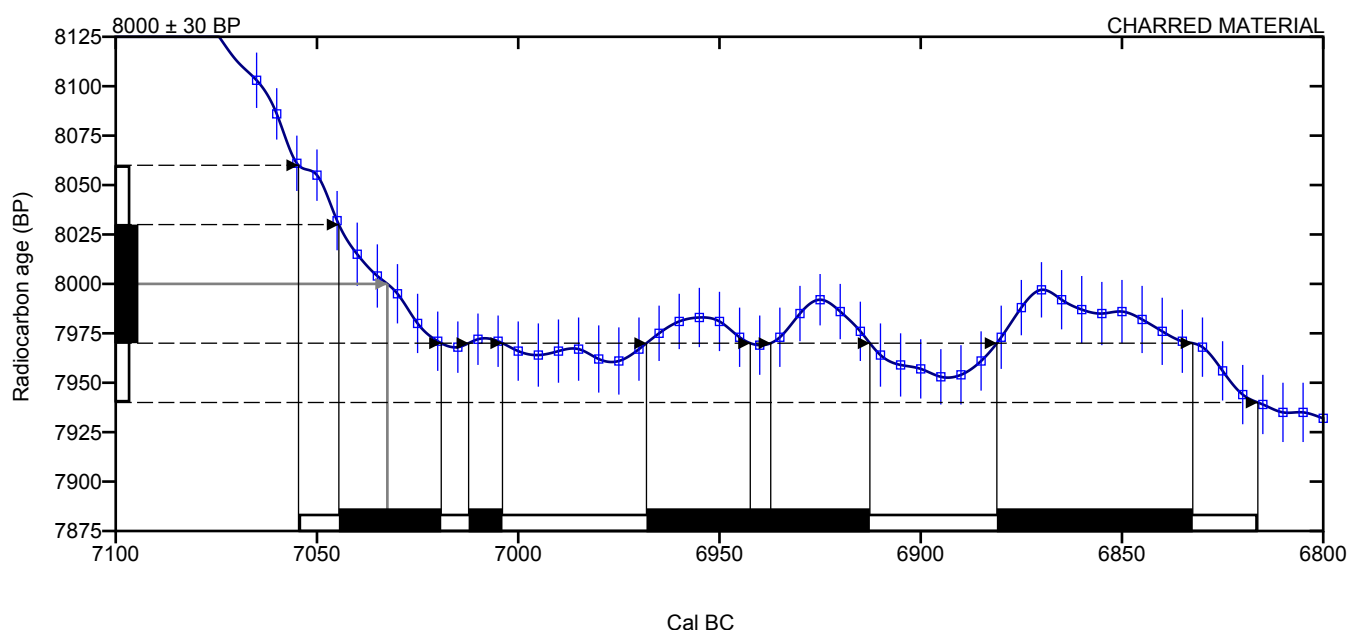
Laboratory number **Beta-412621**

Conventional radiocarbon age **8000 ± 30 BP**

Calibrated Result (95% Probability) **Cal BC 7055 to 6815 (Cal BP 9005 to 8765)**

Intercept of radiocarbon age with calibration curve Cal BC 7035 (Cal BP 8985)

Calibrated Result (68% Probability) Cal BC 7045 to 7020 (Cal BP 8995 to 8970)
Cal BC 7010 to 7005 (Cal BP 8960 to 8955)
Cal BC 6970 to 6915 (Cal BP 8920 to 8865)
Cal BC 6880 to 6830 (Cal BP 8830 to 8780)

Database used
INTCAL13

References

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates, Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2):317-322

References to INTCAL13 database

Reimer PJ et al. IntCal13 and Marine13 radiocarbon age calibration curves 0–50,000 years cal BP. Radiocarbon 55(4):1869–1887., 2013.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12 = -26.5 o/oo : lab. mult = 1)

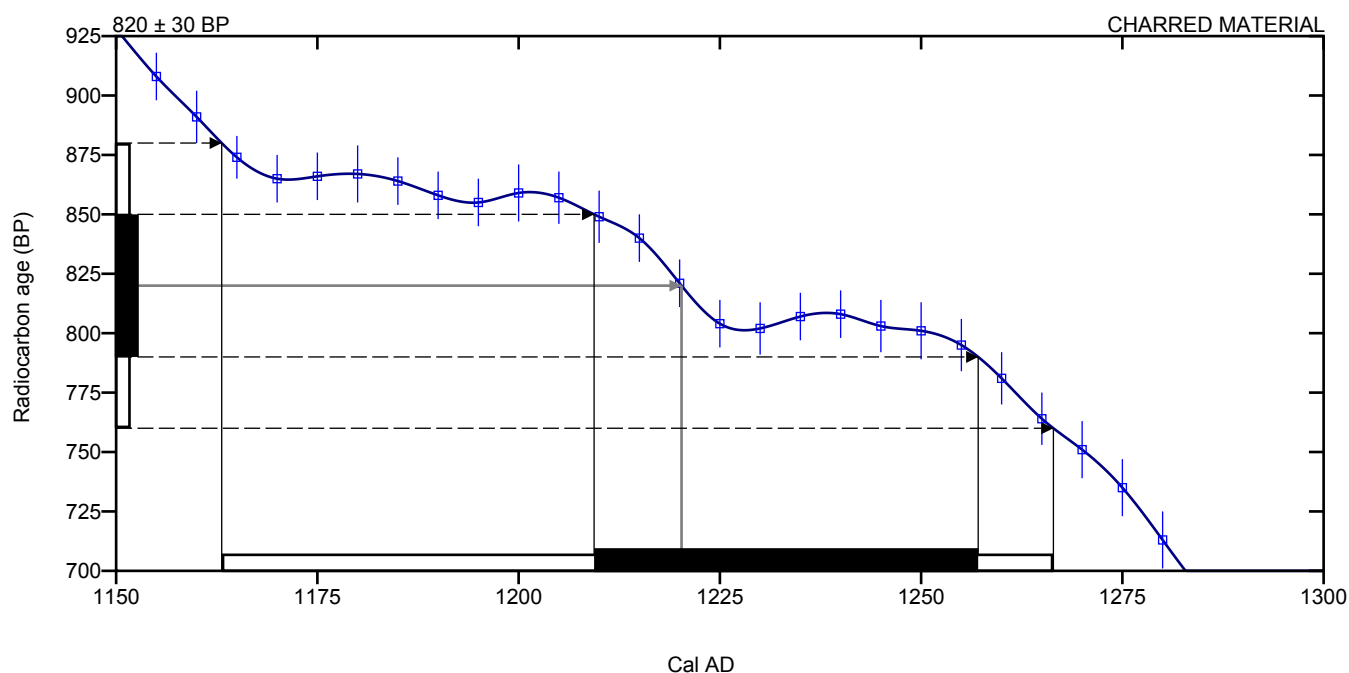
Laboratory number **Beta-412622**

Conventional radiocarbon age **820 ± 30 BP**

Calibrated Result (95% Probability) **Cal AD 1165 to 1265 (Cal BP 785 to 685)**

Intercept of radiocarbon age with calibration curve Cal AD 1220 (Cal BP 730)

Calibrated Result (68% Probability) **Cal AD 1210 to 1255 (Cal BP 740 to 695)**

Database used
INTCAL13

References

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates, Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2):317-322

References to INTCAL13 database

Reimer PJ et al. IntCal13 and Marine13 radiocarbon age calibration curves 0–50,000 years cal BP. Radiocarbon 55(4):1869–1887., 2013.

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • Email: beta@radiocarbon.com

Bilaga 7

Ritningslista och ritningar

HMAK 4434:1-2

Halland

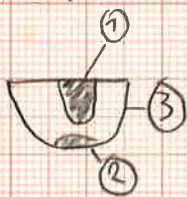
Skrea

RAÄ 219 och 226

Arkeologisk förundersökning 2015

ID	NAME	SUBCLASS	PARENTID
211	Ritning 1	Stolphål	100036
224	Ritning 1	Grop	100036
440	Ritning 1	Stolphål	100036
742	Ritning 1	Stolphål	100036
759	Ritning 1	Stolphål	100036
841	Ritning 1	Stolphål	100036
926	Ritning 1	Stolphål	100036
1011	Ritning 1	Stolphål	100036
1115	Ritning 1	Stolphål	100036
1403	Ritning 1	Stolphål	100036
1519	Ritning 1	Stolphål	100036
1529	Ritning 1	Stolphål	100036
1732	Ritning 1	Stolphål	100036
1780	Ritning 1	Stolphål	100036
1873	Ritning 1	Grop	100036
1889	Ritning 1	Stolphål	100036
690	Ritning 2	Stolphål	100037
885	Ritning 2	Grop	100037
1220	Ritning 2	Grop	100037
1244	Ritning 2	Stolphål	100037
2212	Ritning 2	Stolphål	100037
2233	Ritning 2	Stolphål	100037

A 690

① ~~bränd~~ bränd sand med kol. (bränd stolpe)

② samma som ①

③ brun ^(grå) humös sand

Fynd av flinta i botten

A 885

Brun svagt varms sand

1 art potterter, bränsle & keramisk
samt bränsle. Även fynd av järn

AS 1244

företeller
äldre

Brun svagt humös sand

Fynd av flinta

3C 2210

A 2212

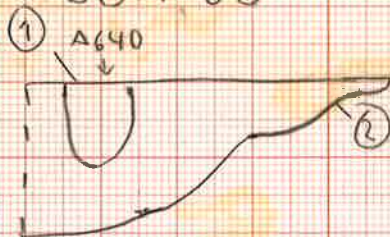

① flammig brungul sand (Rinnar)

② ljusbrun humös sand

Rinnar överlagras stolphäla

3C 2208

① ^(svagt) Brun humös sand

② ljus svagt humös sand

A 640 är en stolphäl i en större grop

A 640 har en ljus fyllning, dock ej lika

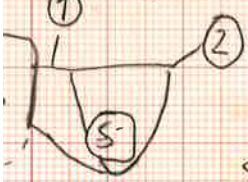
ljus som i den större gropen. Gropen

har mycket svag humöset med kolbiter m.m.
vägen ner i fyllningen.

ID100037

Ritning 1

AS 2233

stenslett
stolpfil

solig humøs sand
brunvannig sand

0

mykt humøs-brun
do

n)

f.

stolphål

AS 211

$0,42 \times 0,46 \times 0,1$
brun humös sand.

Gröna

AS 224

$0,22 \times 0,82 \times 0,22$

- ① Brun humös sand, enstaka kalfrynke (vinn-sandig stråk).
- ② Gulvart svart humös sand.

stolphål

AS 440

$0,51 \times 0,51 \times 0,12$

Brun svart humös sand.

stolphål, stenskött

AS 1115

$0,54 \times 0,4 \times 0,3$

- ① Brun humös sand med inslag av bränd lera & enstaka kalfrynke.
- ② Gråvart mycket humös sand.

stenskött med två ca $0,15 \times 0,1$ m stora stenar.

AS 1011

stolphål

S

$0,34 \times 0,3 \times 0,14$

Brun mycket humös sand med inslag av större och mindre kalfrynke.

AS 841

stolphål

S

$0,3 \times 0,3 \times 0,08$

Brun mycket humös sand.

AS 926

stolphål

S

Skär stäm

grupp 108

$0,3 \times 0,3 \times 0,08$

- ① Kol
- ② Brun humös sand.

759

stolphål

S

$0,4 \times 0,4 \times 0,12$

svart mycket humös sand med mycket svin kalfrynke.

AS 742

stolphål

S

$0,48 \times 0,4 \times 0,14$

stolphål

- ① Grå svart mycket humös sand med inslag av kol.
- ② Gulvart sand. Måttel Sväransåmsand.

AG 1529

stolphål

S

stenskött

$0,66 \times 0,6 \times 0,18$

Mörkbrun mycket humös sand. (Tvä större & sten & enstaka i det.)

AS 1403

S

stolphål

$0,64 \times 0,4 \times 0,1$

- ① Brun mycket humös sand enstaka kol
- ② Brun humös sand. Allt som

AS 1519

stolphål

Brun humös sand

enstaka

AS 187

S

Brun mycket sand med enstaka kalfrynke & järnförä

AS 1780

S

① Otränd

② Brun

sand.

Väldigt

rikt

AS 1771

S

Brun mycket. Något av distinkt.

ID 100036

Ritning 1

Skissen

Förundersökning

45/1732

3

stolphål, Recent
 $0,36 \times 0,36 \times 0,2$

Brunsvart mycket humös
Sand.
Mycket distinkt.

stolphål

45/1889

3

stolphål, Recent
 $0,26 \times 0,26 \times 0,26$

Mörkbrun mycket humös
sand, enstaka trädet.

 $0,3 \times 0,3 \times 0,32$

stolphål

humös sand,

del.

3

drop
Recent $1,2 \times 0,72 \times 0,16$

del. humös

bränd lera,

mycket stora

och rödgods,

del.

stolphål, Recent

 $0,34 \times 0,3 \times 0,14$

och bränd lera.

mycket humös

Något rödgods

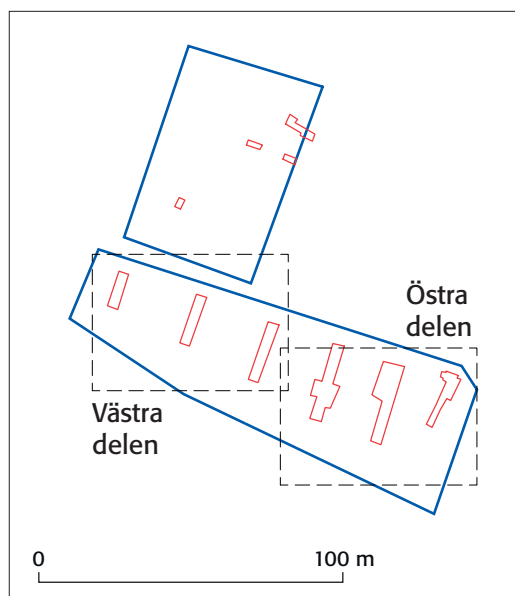
distinkt och

stolphål, Recent

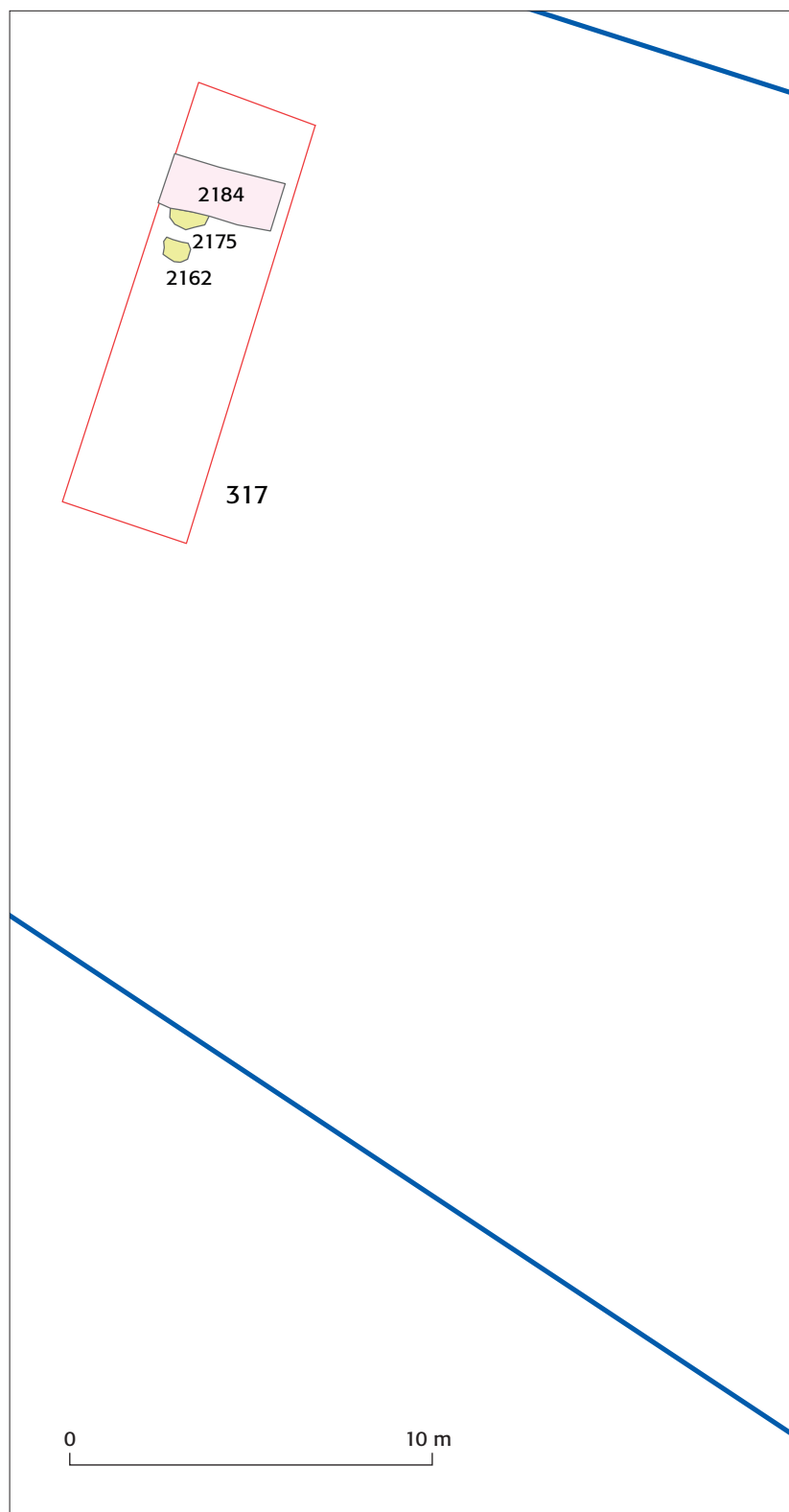
 $0,36 \times 0,28 \times 0,28$

humös sand,

v. Mycket

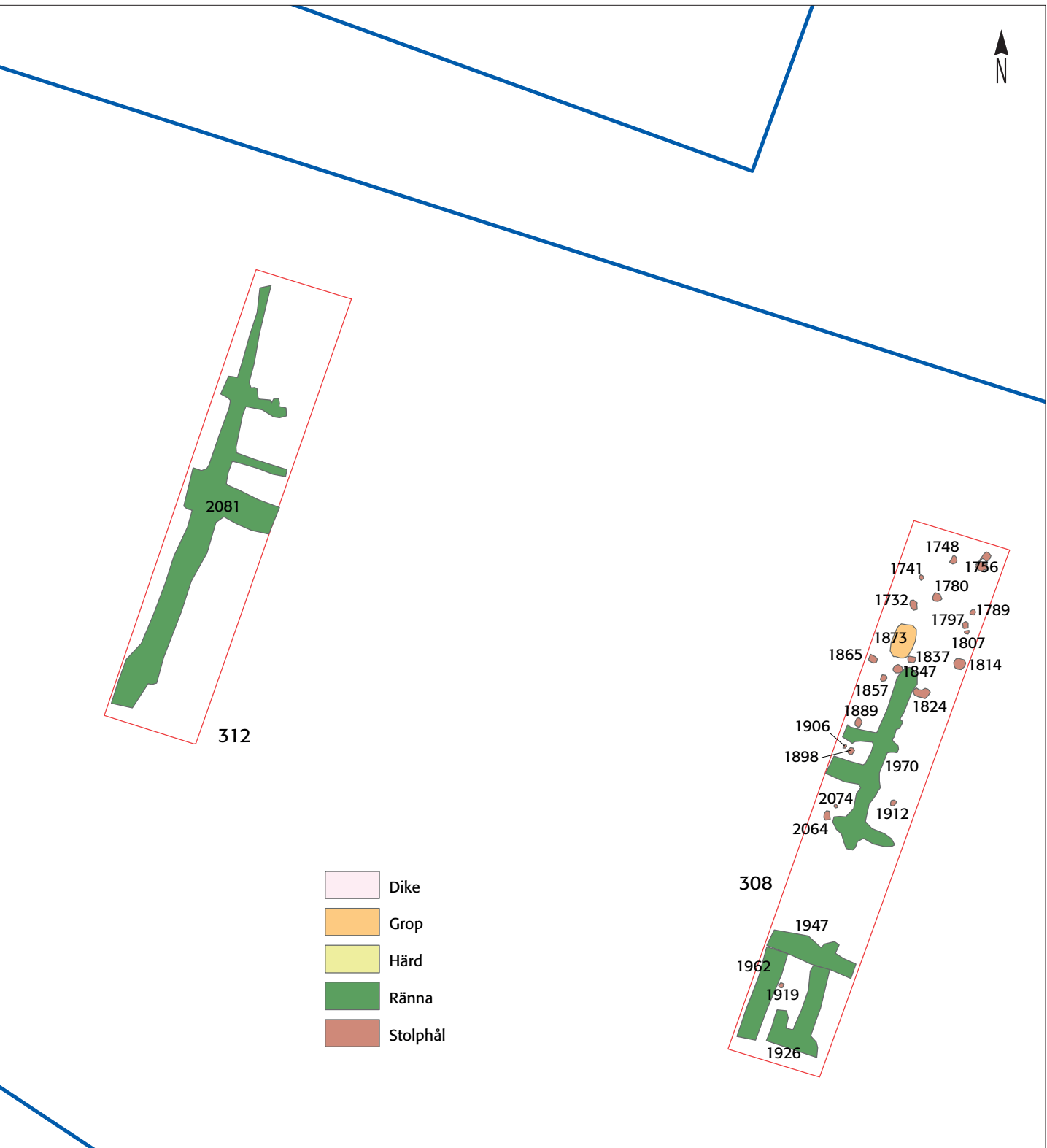

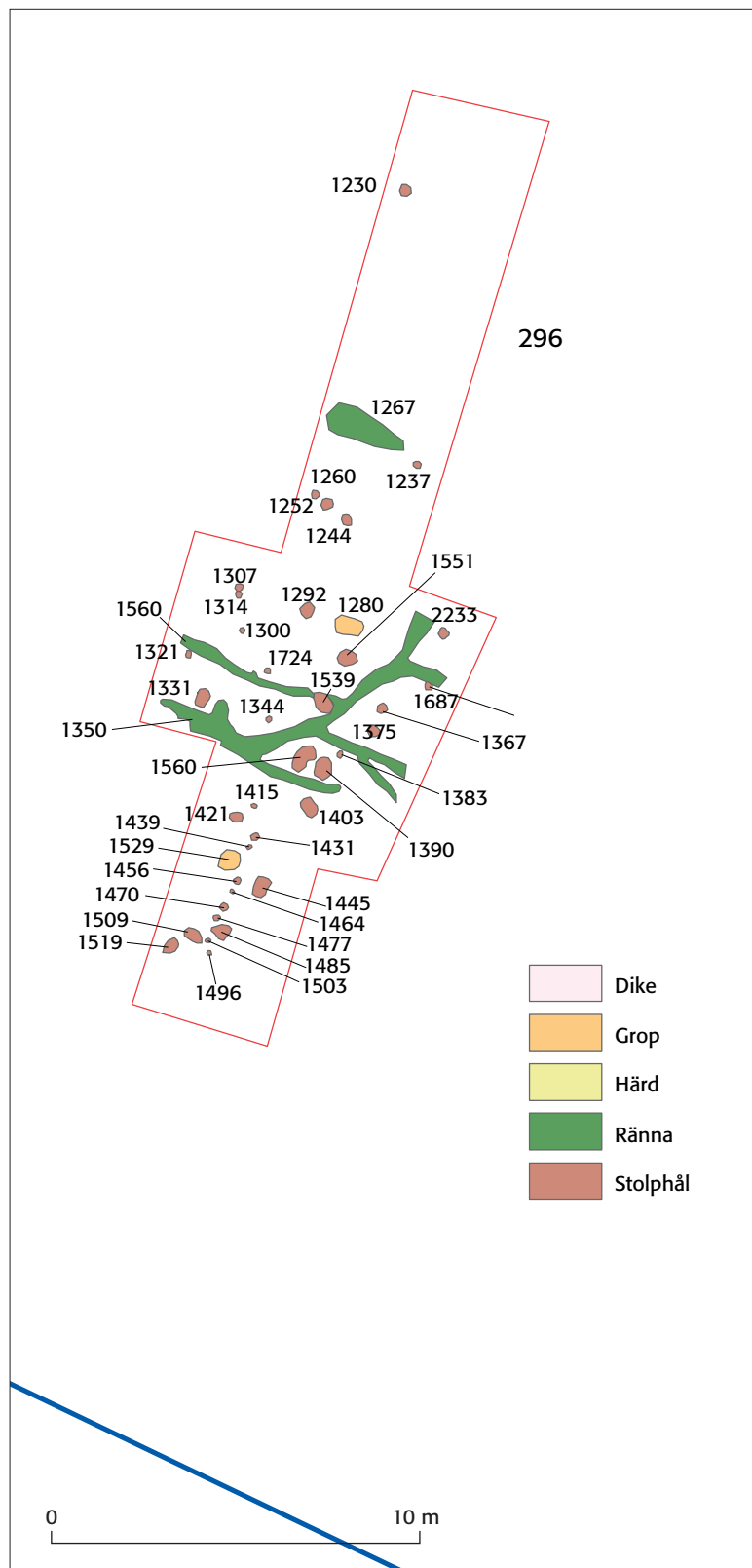
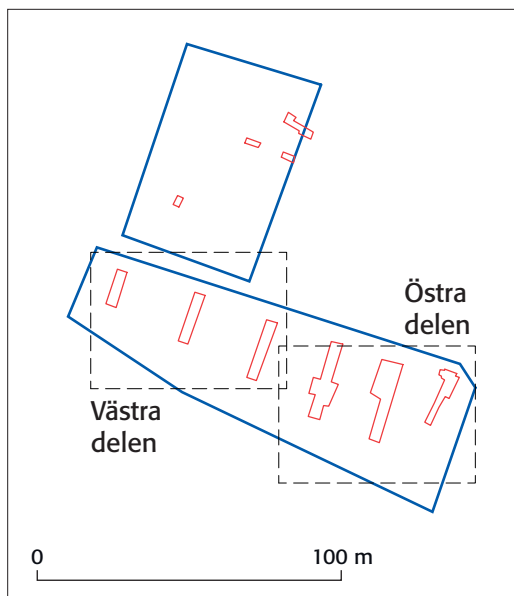
Anläggningar, Västra delen, Skala 1:200.

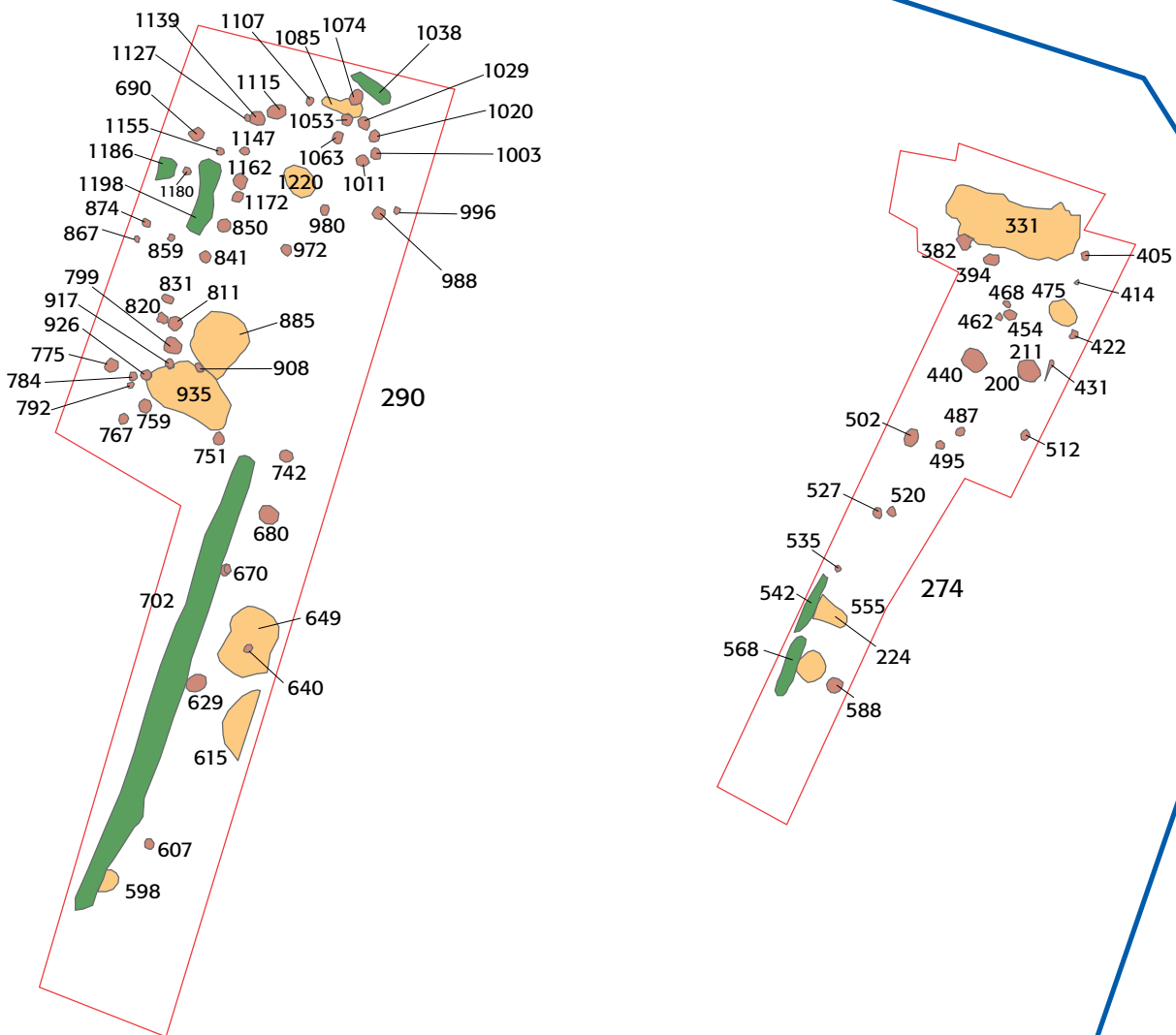
Bilaga 8

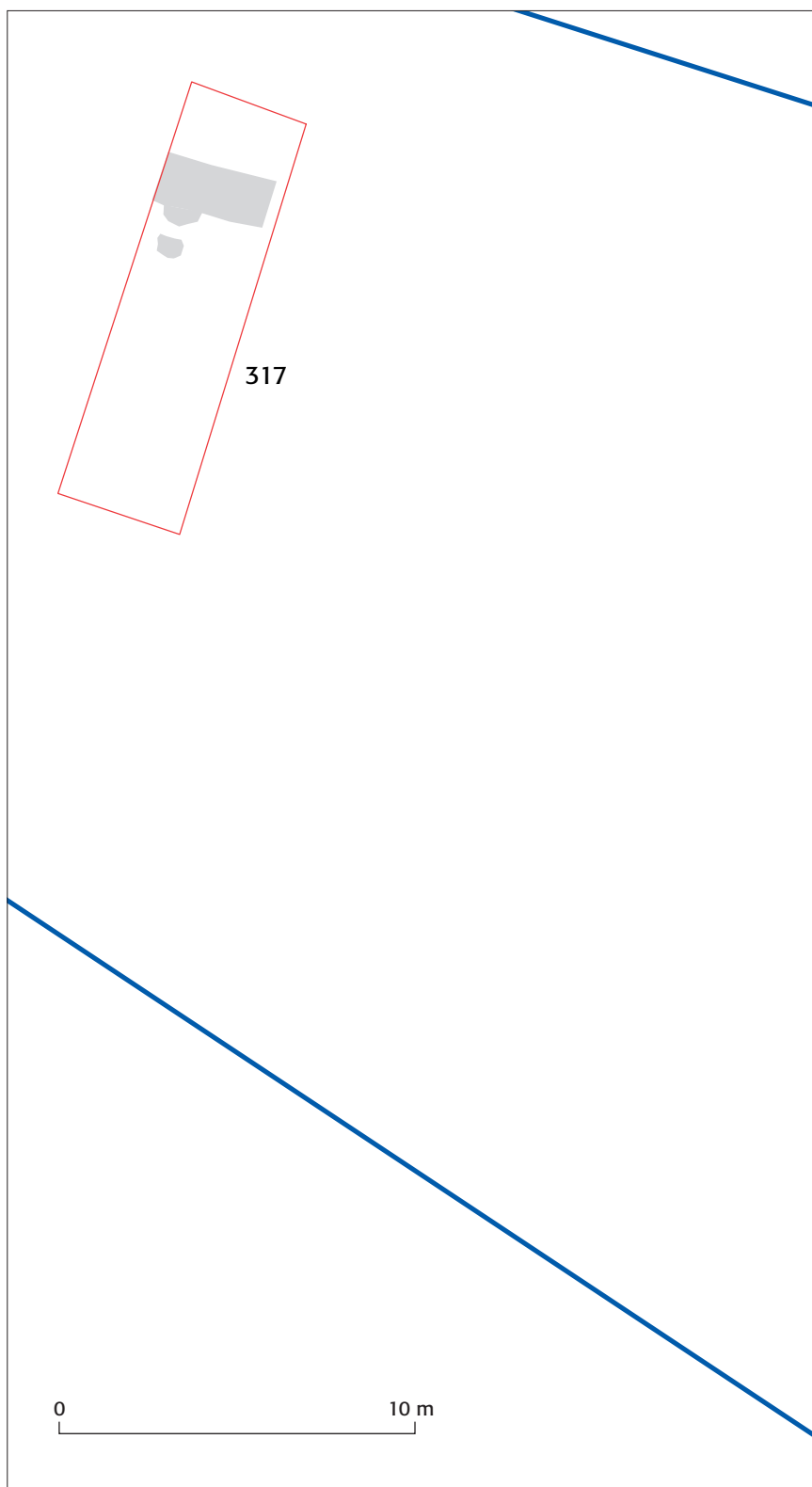
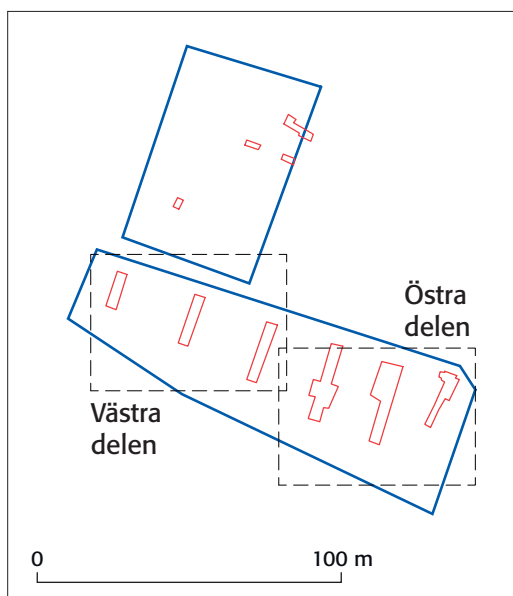
Planer över fynd och anläggningar

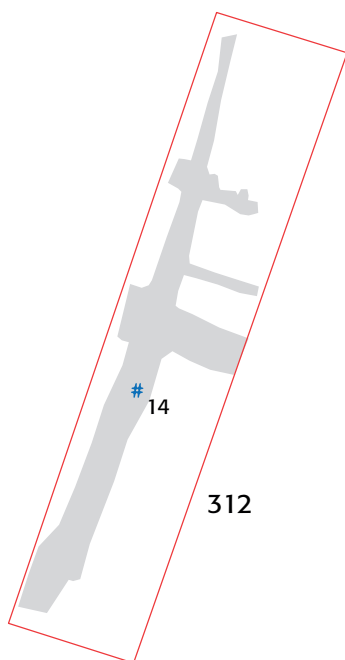

Anläggningar, Östra delen, Skala 1:200.

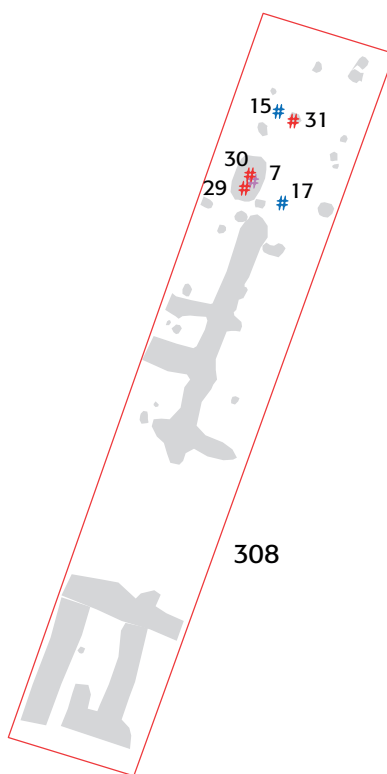

Fynd, Västra delen, Skala 1:200.

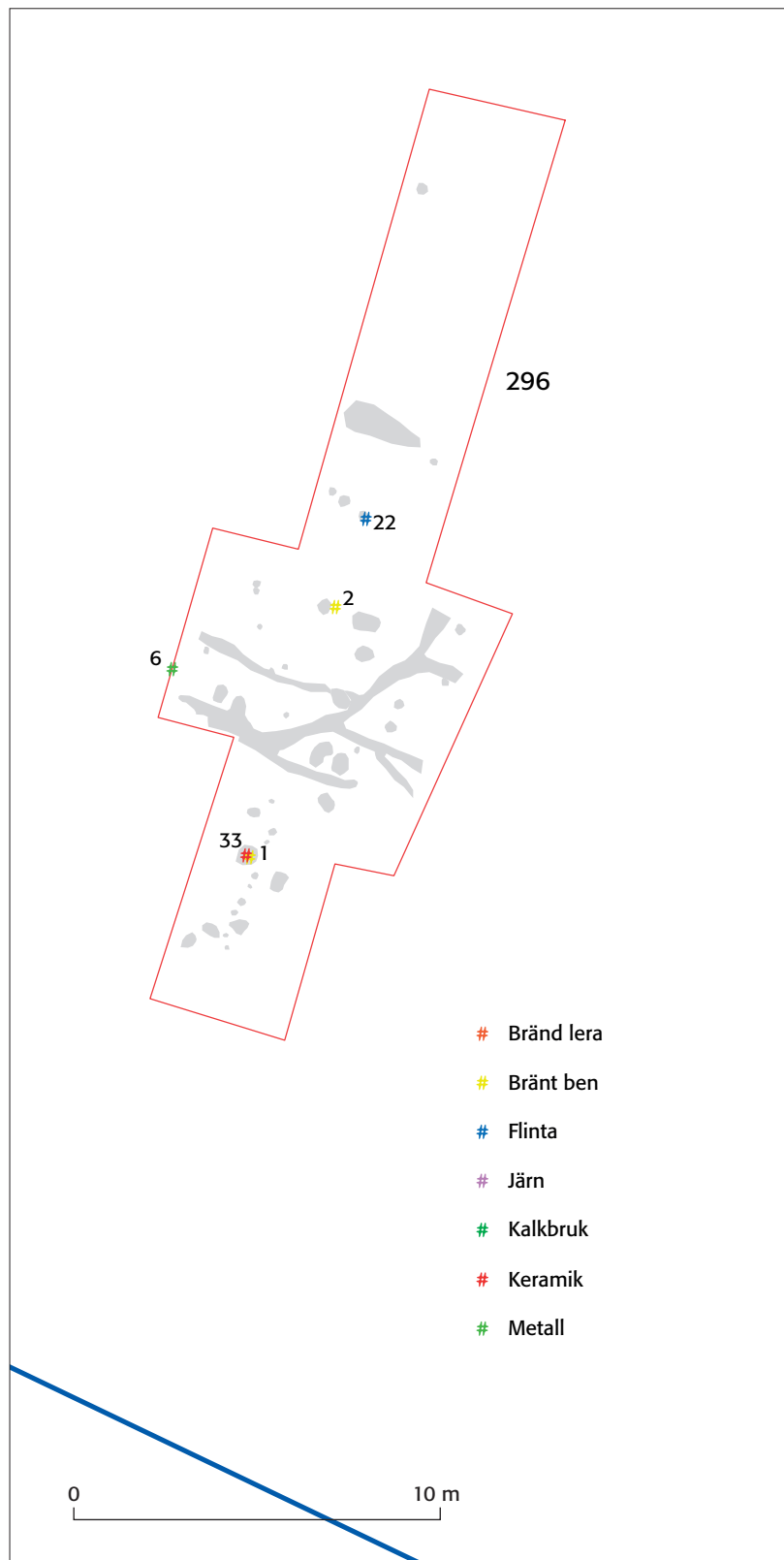
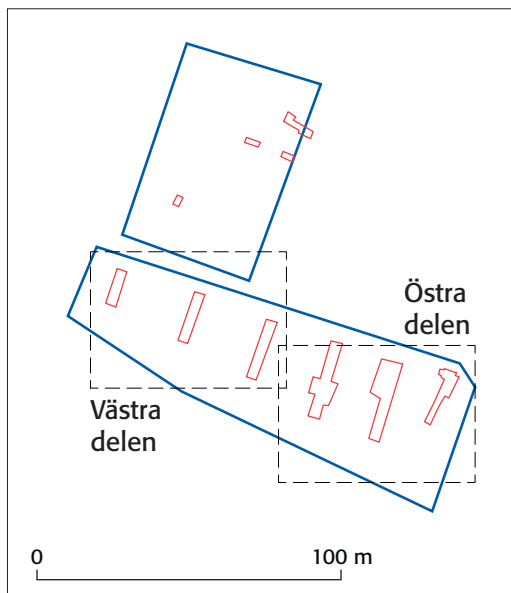

312

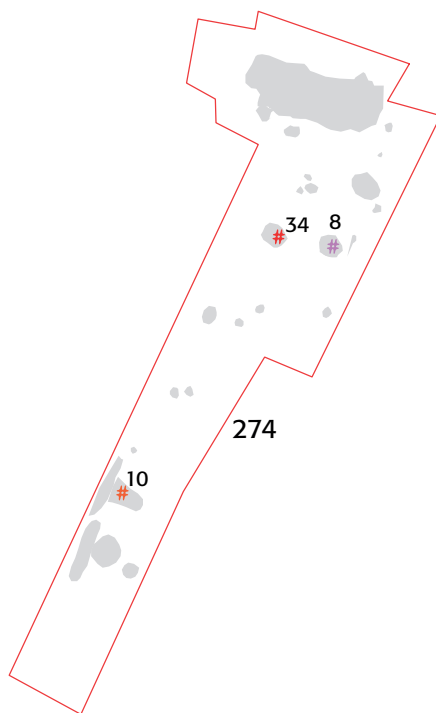
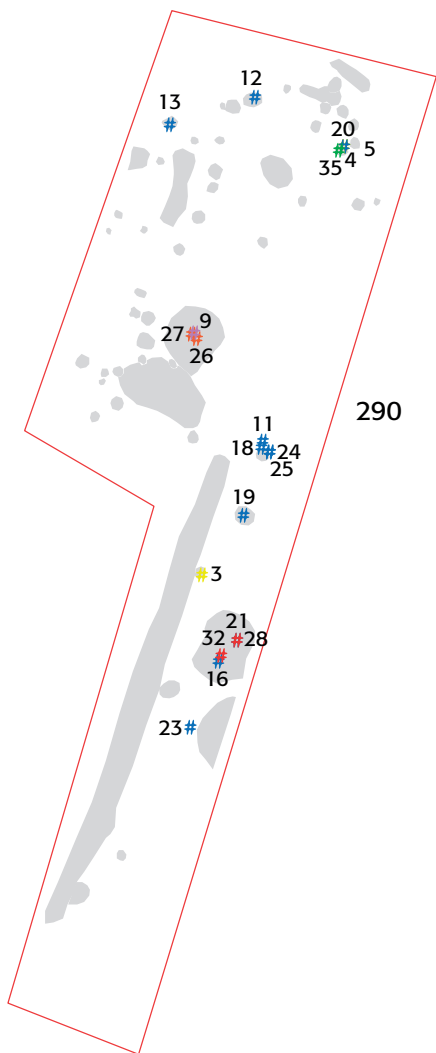
- # Bränd lera
- # Bränt ben
- # Flinta
- # Järn
- # Kalkbruk
- # Keramik
- # Metall

308

Fynd, Östra delen, Skala 1:200.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se